

WOJEWÓDZKI
URZĄD PRACY
W SZCZECINIE

Pomorze
Zachodnie

**Stan i perspektywy
zachodniopomorskiego
pielęgniarstwa i położnictwa
w kontekście rynku pracy**
w opinii studentów kierunków
pielęgniarstwo i położnictwo

Raport

WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY W SZCZECINIE

Stan i perspektywy zachodniopomorskiego
pielęgniarstwa i położnictwa w kontekście rynku
pracy w opinii studentów kierunków
pielęgniarstwo i położnictwo

Raport
Część 3

Szczecin 2022 r.

Autor Raportu: Artur Frąckiewicz

Projekt i realizacja badania: Wydział Badań i Analiz – Paweł Nowak (naczelnik), Marta Baranowska, Artur Frąckiewicz, Marita Jakubowska, Andrzej Świeboda (Biuro Zachodniopomorskie Obserwatorium Rynku Pracy) oraz Jacek Siekierzycki (Biuro Statystyki Publicznej).

Redakcja: Andrzej Przewoda

Skład: Paweł Nowak

Copyright by Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie

Kopiowanie i rozpowszechnianie może być dokonywane z podaniem źródła

ISBN 978-83-61985-24-2 (web pdf)

Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie
Ul. A. Mickiewicza 41
70-383 Szczecin
www.wup.pl
e-mail: sekretariat@wup.pl

Słowo wstępne

Udostępniamy Państwu trzecią część raportu z cyklu: „Stan i perspektywy zachodniopomorskiego pielęgniarstwa i położnictwa w kontekście rynku pracy” - „Stan i perspektywy zachodniopomorskiego pielęgniarstwa i położnictwa w kontekście rynku pracy w opinii studentów kierunków pielęgniarstwo i położnictwo”. Kolejna – ostatnia - część raportu ukaże się w drugim kwartale 2022 roku i będzie dostępna w wersji elektronicznej na stronie www.wup.pl

Pragnę bardzo podziękować wszystkim Studentom zachodniopomorskich uczelni, którzy zdecydowali się wziąć udział w badaniu. Bez Waszej życzliwości i zaangażowania, jego realizacja nie byłaby możliwa. Mam nadzieję, że przygotowane przez Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie raporty spotkają się z Państwa zainteresowaniem i dostarczą użytecznych informacji.

Badanie zostało zrealizowane przy współpracy z Wydziałem Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego, Szczecińską Izbą Pielęgniarek i Położnych oraz Okręgową Izbą Pielęgniarek i Położnych w Koszalinie. Bez Państwa pomocy z pewnością badania nie udałoby się zrealizować. Chciałabym w tym miejscu szczególnie gorąco podziękować za eksperckie wsparcie naszych działań Pani Doktor Gabrieli Hofman reprezentującej Szczecińską Izbę Pielęgniarek i Położnych.

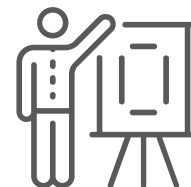
Andrzej Przewoda

Dyrektor

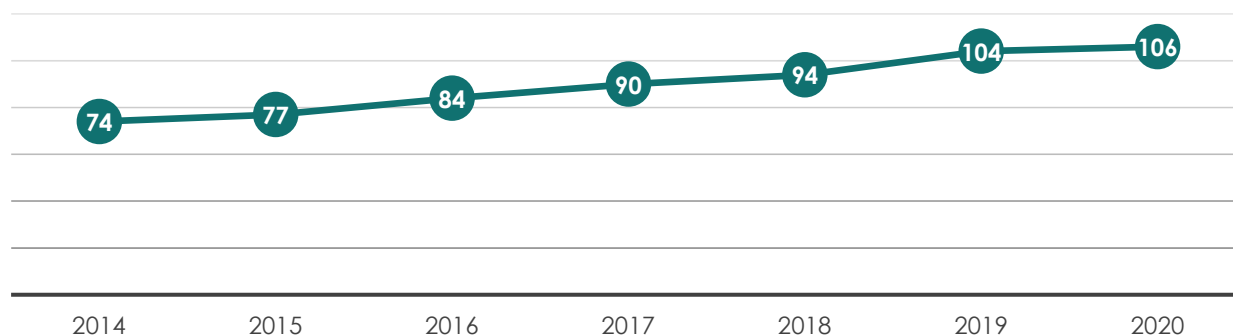
Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie

I. Studia pielęgniarskie i położnicze w Polsce i województwie zachodniopomorskim

Jak podkreślono w poprzednich częściach raportu, zarówno w skali kraju, jak i w województwie zachodniopomorskim mamy do czynienia z problemami związanymi z zaspokajaniem popytu na pracowników w zawodach pielęgniarki i położnej¹. Dzieje się tak mimo rosnącej w Polsce w ostatnich latach liczby pracowników w wymienionych zawodach. Według danych GUS, w 2020 roku liczba pielęgniarek zwiększyła się w Polsce w porównaniu z rokiem 2010 o 20 791 osób (z 282 420 w 2010, do 303 211 w 2020 roku). Udział we wzroście krajowym miało również województwo zachodniopomorskie – wzrost o 403 osoby. Ze zwiększeniem się liczby pracowników mamy również do czynienia w przypadku położnych. Przyrost w skali kraju w 2020 roku w porównaniu z 2010 wyniósł 5 490 osób (z 34 302 w 2010, do 39 792 w 2020). W rozważanym okresie, ze wzrostem liczby położnych mieliśmy do czynienia także w województwie zachodniopomorskim – wzrost o 122 pracowników

Wykres 1. Liczba uczelni w Polsce posiadających akredytację Ministra Zdrowia² do prowadzenia kształcenia na kierunkach pielęgniarstwo i położnictwo w latach 2014-2020

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie na podstawie danych Ministerstwa Zdrowia.

Od 2005 roku obowiązuje w Polsce wymóg ukończenia studiów wyższych dla osób, które planują pracować w zawodzie pielęgniarki lub położnej. Przy czym pracę w zawodzie mogą kontynuować osoby, które wcześniej zdobyły wykształcenie medyczne na poziomie szkoły średniej. Od 2013 roku mamy do czynienia ze zmniejszaniem się liczby osób pracujących w zawodzie pielęgniarki, które posiadają jedynie wykształcenie średnie, natomiast zwiększa się liczba osób z wykształceniem wyższym. W 2021 roku pielęgniarki z wykształceniem średnim stanowiły 68,6% wszystkich zarejestrowanych w Naczelnej Izbie Pielęgniarek i Położnych³.

¹ W raporcie stosuje się nazwy zawodów „pielęgniarka” i „położna” bez względu na płeć osób je wykonujących. W próbie znalazło się 20 mężczyzn - pielęgniarzy.

² Na podstawie raportu: Analiza liczby studentów oraz potrzeb/oczekiwań absolwentów wraz z rekomendacjami dla pracodawców oraz propozycjami ewentualnych zmian w standardach kształcenia, Ministerstwo Zdrowia, Warszawa 2020, s. 27 Raport dostępny pod adresem: http://www.akademiapp.mz.gov.pl/fileadmin/user_upload/analizy_i_raporty/11.12.2020_analiza_liczby_studentow.pdf [dostęp 22.03.2022]

³ Informacje dotyczące wykształcenia pielęgniarek w Polsce można znaleźć pod adresem: <https://nipip.pl/wyksztaleni-pielegniarek/> [dostęp 22.03.2022]

Od 2014 roku mamy w Polsce do czynienia z rosnącą liczbą uczelni posiadających akredytację Ministra Zdrowia umożliwiającą kształcenie na kierunkach pielęgniarstwo i położnictwo (wykres 1). W ciągu 6 lat odnotowano w Polsce 43% wzrost liczby uczelni kształcących w wymienionych zawodach. W województwie zachodniopomorskim akredytację taką posiadały w 2020 roku trzy uczelnie – Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koszalinie (tylko kierunek pielęgniarstwa) oraz Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Wałczu⁴.

Od 2014 roku wzrasta w Polsce liczba uczelni posiadających akredytację Ministerstwa Zdrowia do prowadzenia kształcenia na kierunkach pielęgniarstwo i położnictwo.

Od roku akademickiego 2013/2014 mamy w kraju do czynienia z regularnym wzrostem liczby przyjętych na studia I stopnia na kierunku pielęgniarstwo (tabela 1). W ciągu 6 lat, liczba rekrutowanych na studia zwiększyła się o 2427 osób. W przypadku studiów II stopnia z wyraźnym wzrostem liczby przyjętych mamy do czynienia od roku akademickiego 2017/2018, kiedy to liczba ta zwiększyła się w porównaniu z rokiem poprzednim o 136%. W tym samym okresie wzrosła także wyraźnie liczba osób przyjętych na położnicze studia II stopnia. Przy czym nie była to zmiana tak duża (wzrost o 24%). W przypadku tego kierunku, na studiach I stopnia, liczba rekrutowanych wahała się w od 2013 do 2019 roku w przedziale od 1041 do 1235 osób. Najwięcej kandydatów przyjęto w ramach naboru w 2017 roku. W roku akademickim 2019/2020, w województwie zachodniopomorskim przyjęto 145 kandydatów na studia I stopnia na kierunku pielęgniarstwo. Z kolei na studia II stopnia 164 osoby. W przypadku położnictwa było to odpowiednio 41 osób oraz 22 osoby.

Na koniec 2020 roku, na zachodniopomorskich uczelniach studiowało 836 osób na kierunku pielęgniarstwo oraz 159 osób na kierunku położnictwo (tabela 2). Jeżeli porównamy te wyniki z odnotowanymi na koniec 2018 roku, to okazuje się, że nastąpił w województwie wyraźny wzrost liczby studiujących na wymienionych kierunkach. Według danych GUS, w 2020 roku mury zachodniopomorskich uczelni opuściło 317 absolwentów pielęgniarstwa (od 01.12.2017 do końca 2018 roku: 249) oraz 49 absolwentów położnictwa (od 01.12.2017 do końca 2018 roku: 52).

Tabela 1. Wyniki rekrutacji na kierunkach pielęgniarstwo i położnictwo w latach 2013/2014-2019/2020 (Polska)

rok akademicki	pielęgniarstwo - studia I stopnia	pielęgniarstwo - studia II stopnia	położnictwo - studia I stopnia	położnictwo - studia II stopnia
2013/2014	5 413	2 948	1 041	618
2014/2015	5 431	2 924	1 058	604
2015/2016	5 677	3 371	1 008	640
2016/2017	5 944	3 591	1 050	691
2017/2018	6 262	8 483	1 235	859
2018/2019	6653	6553	1129	850
2019/2020	7840	6501	1197	1135

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie na podstawie danych Ministerstwa Zdrowia⁵.

⁴ Lista uczelni posiadających akredytację na kierunku pielęgniarstwo lub położnictwo można znaleźć pod adresami: <https://www.gov.pl/web/zdrowie/lista-uczelni-ktore-uzyskaly-akredytacje-dla-kierunku-pielęgniarstwo> oraz <https://www.gov.pl/web/zdrowie/lista-uczelni-ktore-uzyskaly-akredytacje-dla-kierunku-poloznictwo> [dostęp 22.03.2022]

⁵ Na podstawie raportu: Analiza liczby studentów oraz potrzeb/oczekiwań absolwentów wraz z rekomendacjami dla pracodawców oraz propozycjami ewentualnych zmian w standardach kształcenia, Ministerstwo Zdrowia, Warszawa 2020, s. 32

Tabela 2. Liczba studentów na kierunkach pielęgniarstwo i położnictwo w województwie zachodniopomorskim, w latach 2018-2020

	pielęgniarstwo		położnictwo	
	koniec 2018	koniec 2020	koniec 2018	koniec 2020
Zachodniopomorskie	705	836	140	159
Szczecin	522	514	140	159
Koszalin	183	322	-	-

Źródło: Opracowanie własne WUP w Szczecinie na podstawie danych GUS⁶.

⁶ Opracowania dokonano na podstawie danych zawartych w raportach GUS: Szkolnictwo wyższe w roku akademickim 2018/2019 oraz Szkolnictwo wyższe w roku akademickim 2020/2021 [raporty dostępne są pod adresem: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/skolnictwo-wyzsze-w-roku-akademickim-20182019-wyniki-wstepne,8,6.html> oraz <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/skolnictwo-wyzsze-w-roku-akademickim-20202021-studenci-i-absolwenci-wyniki-wstepne-,20,1.html>] [dostęp 22.03.2022]

II. Motywacje oraz kryteria i oceny wyboru dotyczące studiowania na kierunkach pielęgniarstwo i położnictwo

Można wyróżnić co najmniej cztery kryteria wyboru kierunku studiów⁷. W pierwszej kolejności należy wymienić kryterium perspektywy ułatwionego uczestnictwa w rynku pracy (wykres 2). Wybór danego kierunku może być postrzegany jako umożliwiający – w przypadku jego ukończenia - szybkie znalezienie pracy. W przypadku uczestników badania studiujących zarówno na kierunku pielęgniarstwo, jak i położnictwo, czynnik ten należał do najczęściej wskazywanych. Warto podkreślić, że częściej charakteryzowali studiowany kierunek jako „umożliwiający łatwe znalezienie pracy” przedstawiciele studiów II stopnia. Natomiast nie zaobserwowano większych różnic po porównaniu postaw respondentów uczęszczających na studia stacjonarne i niestacjonarne.

Wysoką pozycję w zestawieniu zajmują kryteria wyboru związane z samorealizacją. Należy tutaj wymienić przede wszystkim kierowanie się rozpoznanymi u siebie predyspozycjami do studiowania na danym kierunku zawodowym oraz rozwijanie dzięki studiowaniu wcześniejszych zainteresowań. Na podstawie wyników badania można stwierdzić, że wśród respondentów występują różnice w ocenie ich istotności w zależności od studiowanego kierunku. O ile studenci pielęgniarstwa częściej wskazywali jako przejaw samorealizacji rozwijanie dzięki studiowaniu wcześniejszych zainteresowań, to w przypadku studentów położnictwa było to odwołanie do predyspozycji zawodowych.

Warto także zwrócić uwagę na pozycję w hierarchii decyzyjnej kryterium ekonomicznego, opartego na możliwości uzyskania po ukończeniu danego kierunku studiów satysfakcjonujących zarobków (czwarte miejsce w zestawieniu przy uwzględnieniu ogółu badanych). W przypadku samych tylko studentów położnictwa, kryterium to było wskazywane jako trzecie w kolejności. Interesujące jest porównanie w kontekście kryterium ekonomicznego wyników badania studentów kierunków pielęgniarstwo i położnictwo z wynikami dla zachodniopomorskich studentów kierunków inżynierskich. W przypadku ostatnich z wymienionych, kryterium ekonomiczne związane z oczekiwaniem uzyskiwania wysokich zarobków po ukończeniu studiowanego kierunku było najczęściej wskazywanym motywem (55% badanych) i znalazło się na pierwszym miejscu w hierarchii⁸. Niższa pozycja tego kryterium w przypadku studentów pielęgniarstwa i położnictwa jest najprawdopodobniej związana z ich znajomością realiów płacowych w zawodach medycznych. Więcej informacji dotyczących specyfiki wynagrodzeń w tych zawodach można znaleźć w poprzednich częściach raportu, a także w dalszej części niniejszego opracowania.

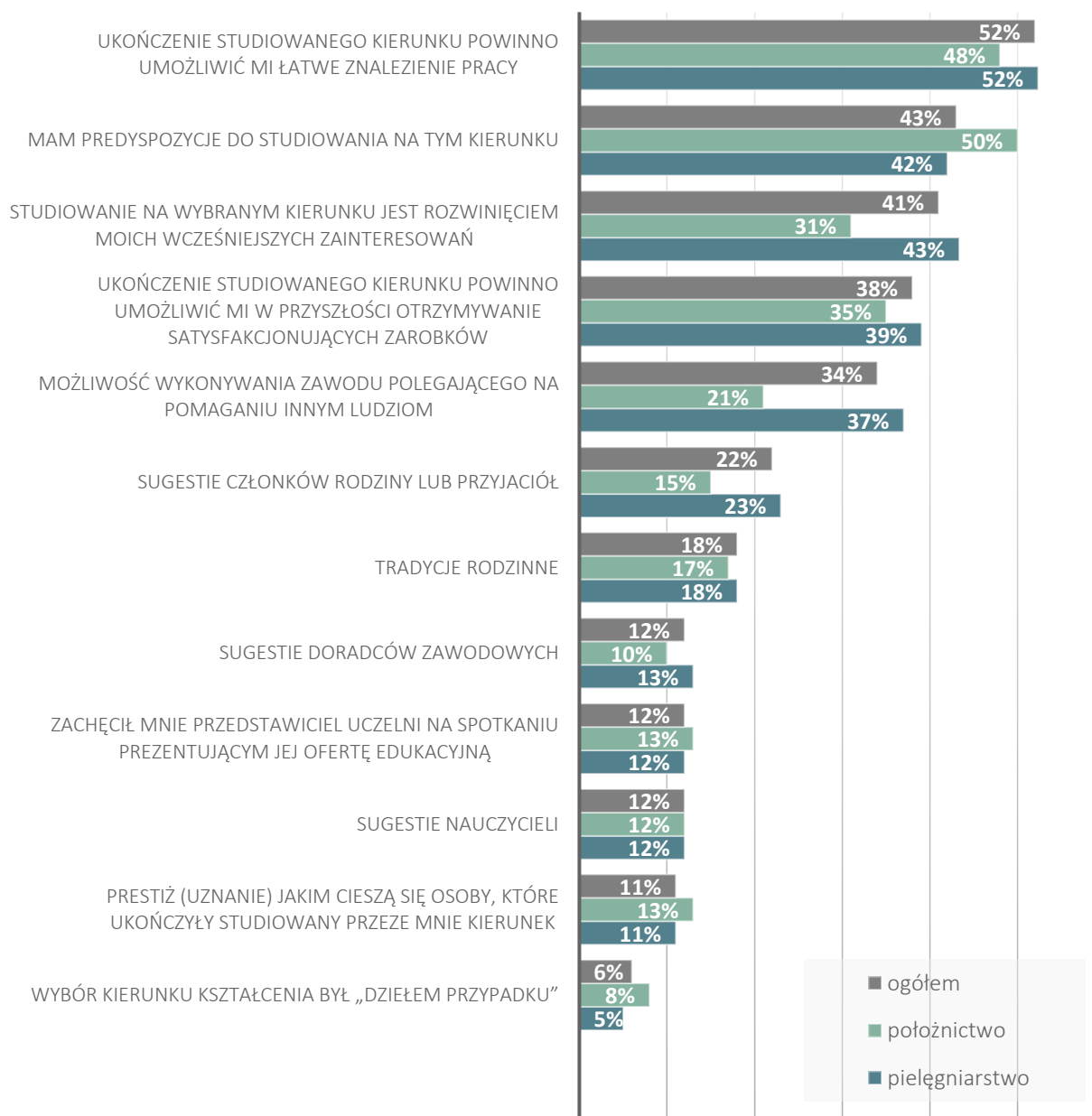
Wysoką pozycję w zestawieniu zajmuje motywacja związana z możliwością zdobycia i w konsekwencji wykonywania zawodu polegającego na pomaganiu innym ludziom. Dla 34% ogółu badanych stanowiło to istotną okoliczność związaną z wyborem studiów. Warto dodać, że dla 73% badanych studentów, największą nagrodą w pracy pielęgniarzek i położnych jest satysfakcja z udzielonej pomocy

⁷ Po raz pierwszy w analizach WUP w Szczecinie kryteria te zostały wykorzystane w 2016 roku w badaniu postaw edukacyjnych i zawodowych zachodniopomorskich studentów kierunków inżynierskich. [Raport z badania dostępny jest na stronie www.wup.pl: A. Frąckiewicz, P. Wojtaszyk Postawy edukacyjne i zawodowe studentów kierunków inżynierskich na zachodniopomorskich uczelniach, WUP w Szczecinie, Szczecin 2017]

⁸ Więcej informacji można znaleźć w raporcie: A. Frąckiewicz, P. Wojtaszyk Postawy edukacyjne i zawodowe studentów kierunków inżynierskich na zachodniopomorskich uczelniach, WUP w Szczecinie, Szczecin 2017, s. 12

drugiemu człowiekowi. Więcej informacji o opiniach, czy też wyobrażeniach dotyczących wymienionych zawodów zostało zaprezentowanych w rozdziale V. W świetle deklaracji badanych studentów w ramach kryterium opinii⁹ w pierwszej kolejności wymieniany był wpływ na decyzję rodziny lub przyjaciół. Wyraźnie mniejszy wpływ – zwłaszcza w przypadku studentów pielęgniarstwa – miały sugestie mające swoje źródło poza grupami pierwotnymi (rodziną i kręgiem przyjaciół). Należy podkreślić, że niewiele z osób badanych uznało swój wybór jako tzw. „dzieło przypadku”. Warto także zwrócić uwagę, że daleko w zestawieniu znalazło się kryterium odwołujące się do prestiżu zawodu.

Wykres 2. Motywacje / kryteria którymi kierowali się zachodniopomorscy studenci kierunków pielęgniarstwo i położnictwo przy wyborze studiów

*Odpowiedzi nie sumują się do 100% ze względu na możliwość wyboru maksymalnie 4 odpowiedzi.

Źródło: opracowanie WUP w Szczecinie na podstawie badań własnych

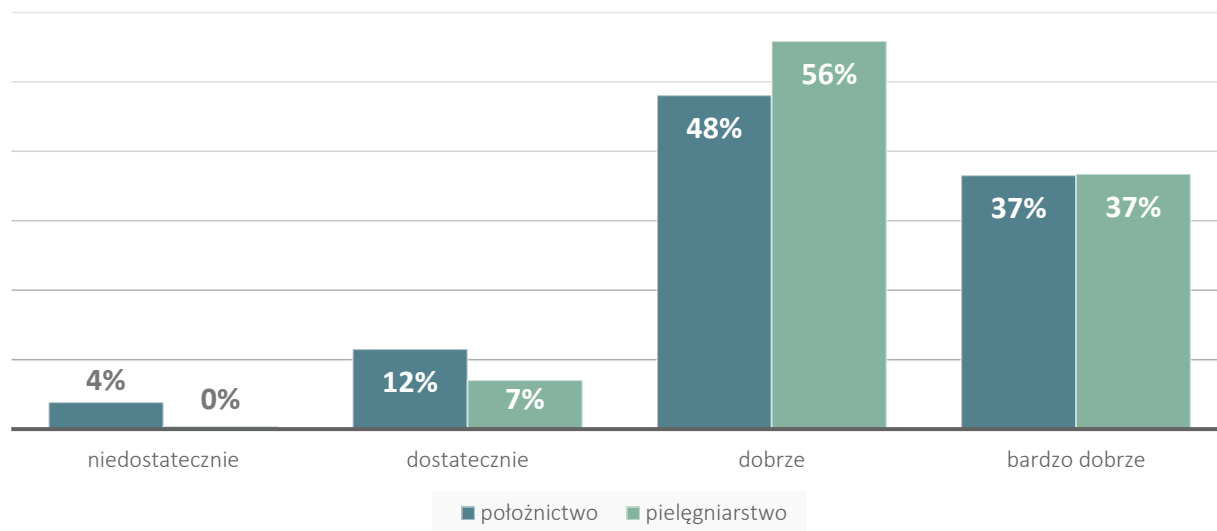
⁹ Stosowane w analizach WUP w Szczecinie Kryterium opinii (w tym zwłaszcza opinii tzw. „znaczących innych”), dotyczy: sugestii, przekazów zachęcających do wyboru danego zawodu ze strony przede wszystkim członków rodziny, przyjaciół, znajomych, nauczycieli, a także doradców zawodowych i przedstawicieli uczelni.

Spośród kryteriów wyboru kierunku studiów wskazywanych przez uczestniczących w badaniu zachodniopomorskich studentów pielęgniarstwa i położnictwa najczęściej wybieranym było kryterium perspektywy ułatwionego uczestnictwa w rynku pracy, a następnie kryteria związane z samorealizacją (wykorzystanie posiadanych predyspozycji zawodowych i rozwijanie wcześniejszych zainteresowań).

Badani studenci zostali także poproszeni o ocenę swojego wyboru kierunku studiów – pielęgniarstwa lub położnictwa (wykres 3). Niżej swoje wybory oceniają studenci położnictwa, wśród których 4% swój wybór oceniło na poziomie „niedostatecznym”, czyli zgodziło się z oceną: „jestem niezadowolona/y z wyboru kierunku studiów, gdybym jeszcze raz miał/a podjąć decyzję o wyborze kierunku studiowania, to na pewno byłby to inny kierunek”. Studenci położnictwa dominują również w przypadku oceny „dostatecznej” („to nie był najlepszy wybór, gdybym miał/a jeszcze raz podjąć decyzję o wyborze kierunku studiowania, to byłby to raczej inny kierunek”). Jednak zdecydowana większość badanych studentów reprezentujących obydwa kierunki ocenia swój wybór edukacyjny „dobrze” lub „bardzo dobrze”. Tym samym deklarują, że gdyby ponownie podejmowali decyzję o wyborze kierunku studiów, byłby to raczej lub zdecydowanie ten sam kierunek. Podobne rozkłady odpowiedzi uzyskano zarówno przy uwzględnieniu roku na którym studenci uczą się, a także stopnia i trybu studiów. Przy czym w przypadku ostatniego z wymienionych, wyraźnie więcej ocen bardzo dobrych wskazali studenci studiów stacjonarnych.¹⁰

Zdecydowana większość badanych zachodniopomorskich studentów pielęgniarstwa i położnictwa ocenia pozytywnie swój wybór kierunku studiów.

Wykres 3. Oceny wyboru kierunku studiów dokonane przez zachodniopomorskich studentów pielęgniarstwa i położnictwa. (Jak ocenia Pan/i swój wybór kierunku studiów?)

Źródło: opracowanie WUP w Szczecinie na podstawie badań własnych.

¹⁰ Ocenę bardzo dobrą wskazało 39% studentów stacjonarnych i 30% studentów niestacjonarnych.

III. Plany zawodowe studentów pielęgniarstwa i położnictwa w województwie zachodniopomorskim

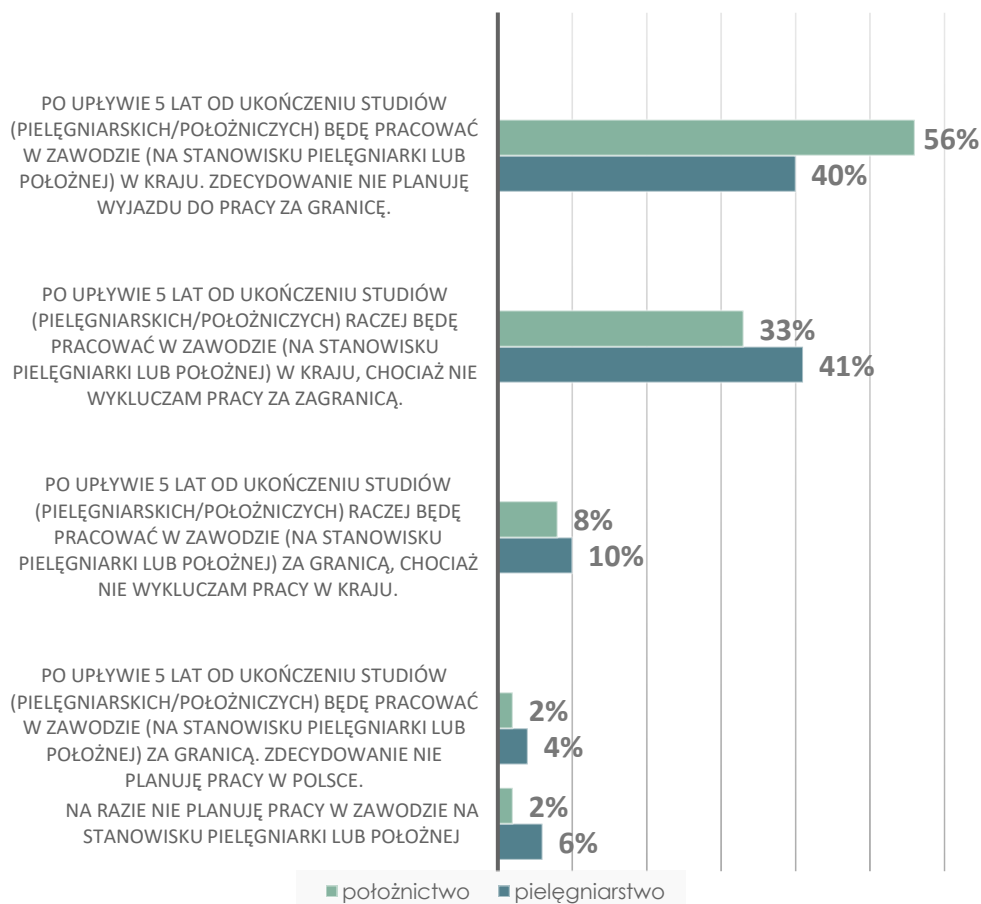
W pierwszej części raportu znalazły się informacje świadczące o aktualnym i przewidywanym deficycie pracowników w zawodach pielęgniarstwa i położnictwa. Tym samym niezwykle ważne stają się przewidywania dotyczące planów zawodowych studentów pielęgniarstwa i położnictwa (wykres 4). W świetle wyników badania WUP w Szczecinie, tylko 6% badanych studentów pielęgniarstwa i 2% położnictwa „na razie nie planuje pracy w zawodzie na stanowisku pielęgniarstwa lub położnej”. Przy czym im wyższy rok studiów, tym zaobserwowano mniejszy odsetek „nieplanujących”. Jest on również niższy w przypadku studentów studiów II-go stopnia (3% w porównaniu z 6% dla studiów I-go stopnia). Spośród nielicznych respondentów, którzy nie planują pracy w zawodzie, najczęściej wskazywanym powodem takiej postawy było przede wszystkim oferowane dla wykonujących go zbyt niskie wynagrodzenie, a także zmiana sytuacji życiowej/prywatnej.

Pozostali respondenci, którzy po ukończeniu studiów pielęgniarstwa lub położnictwa planują pracę w zawodzie, zostali poproszeni o ujawnienie swoich planów zawodowych w kontekście pracy za granicą. Większość badanych przyszłych pielęgniarek i położnych zdecydowanie lub raczej nie planuje wyjazdu do pracy za granicę. Mimo przyjętej w pytaniu skierowanym do respondentów krótkiej perspektywy czasowej, można przyjąć, że ujawniły się tutaj trwalsze predyspozycje do przyjmowania określonych postaw na rynku pracy. Biorąc pod uwagę zasygnalizowane w pierwszej części raportu obawy i problemy pracodawców związane z zaspokajaniem potrzeb zatrudnieniowych w zawodach pielęgniarstwa i położnictwa, uzyskane wyniki można ocenić jako optymistyczne¹¹.

Zdecydowana większość uczestniczących w badaniu zachodniopomorskich studentów zdecydowanie nie planuje lub raczej nie planuje w perspektywie 5 lat od ukończenia studiów wyjazdu do pracy za granicę.

¹¹ Więcej informacji można znaleźć w raporcie dostępnym na stronie www.wup.pl: A. Frąckiewicz, Stan i perspektywy zachodniopomorskiego pielęgniarstwa i położnictwa w kontekście rynku pracy w opinii pracodawców reprezentujących placówki ochrony zdrowia, WUP w Szczecinie, Szczecin 2021, ss. 12-13

Wykres 4. Przewidywania zachodniopomorskich studentów pielęgniarstwa i położnictwa dotyczące sytuacji zawodowej po upływie 5 lat od ukończenia studiów

Który z przedstawionych scenariuszy w największym stopniu odpowiada Pana/i planom zawodowym przy przyjęciu pięcioletniej perspektywy od ukończenia studiów?

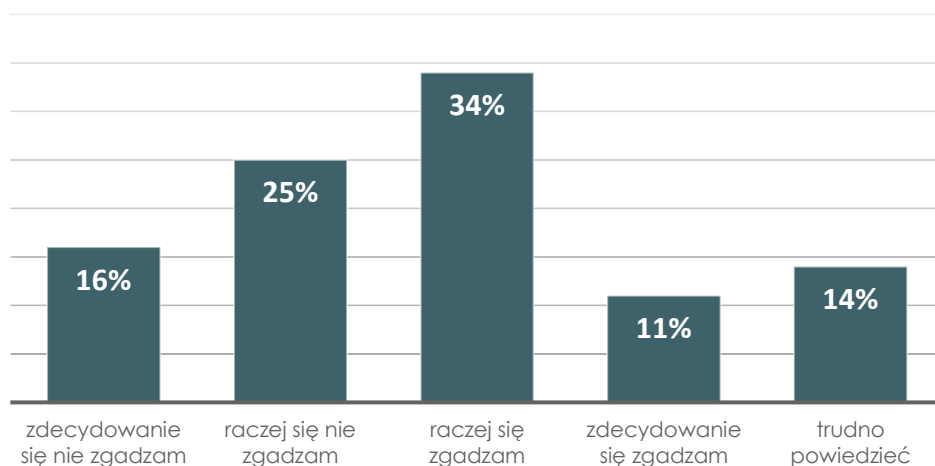
Źródło: opracowanie WUP w Szczecinie na podstawie badań własnych.

Część pracodawców reprezentujących zachodniopomorskie placówki ochrony zdrowia z deficytem pracowników w zawodach pielęgniarstwa i położnictwa walczy poprzez zatrudnianie cudzoziemców. Badani studenci zostali poproszeni o opinię dotyczącą pracy obcokrajowców w wymienionych zawodach w kontekście jakości świadczonych usług medycznych (wykres 5). Z opinią o negatywnym wpływie zatrudniania cudzoziemców na jakość świadczonych usług pielęgniarstwa i położnictwa zgodziło się 45% z nich. W drugiej części raportu „Stan i perspektywy zachodniopomorskiego pielęgniarstwa i położnictwa w kontekście rynku pracy” zostały zaprezentowane informacje dotyczące postaw wobec cudzoziemców aktywnych zawodowo pielęgniarek i położnych¹². Spośród biorących udział w badaniu pielęgniarek, 38% było przekonanych o negatywnym wpływie zatrudniania obcokrajowców na jakość udzielanych świadczeń zdrowotnych. W przypadku położnych, przekonanie to podzielało 45% badanych. Jak łatwo zauważyć, zbliżone wyniki otrzymano dla studentów położnictwa i pielęgniarstwa.

¹² Więcej informacji można znaleźć w raporcie dostępnym na stronie www.wup.pl: A. Frąckiewicz, Stan i perspektywy zachodniopomorskiego pielęgniarstwa i położnictwa w kontekście rynku pracy w opinii aktywnych zawodowo pielęgniarek i położnych, WUP w Szczecinie, Szczecin 2021, s. 26

Tylko 6% badanych studentów pielęgniarstwa i 2% położnictwa nie planuje pracy w zawodzie.

Wykres 5. Postawy zachodniopomorskich studentów pielęgniarstwa i położnictwa dotyczące zatrudniania cudzoziemców na stanowiskach pielęgniarki i położnej

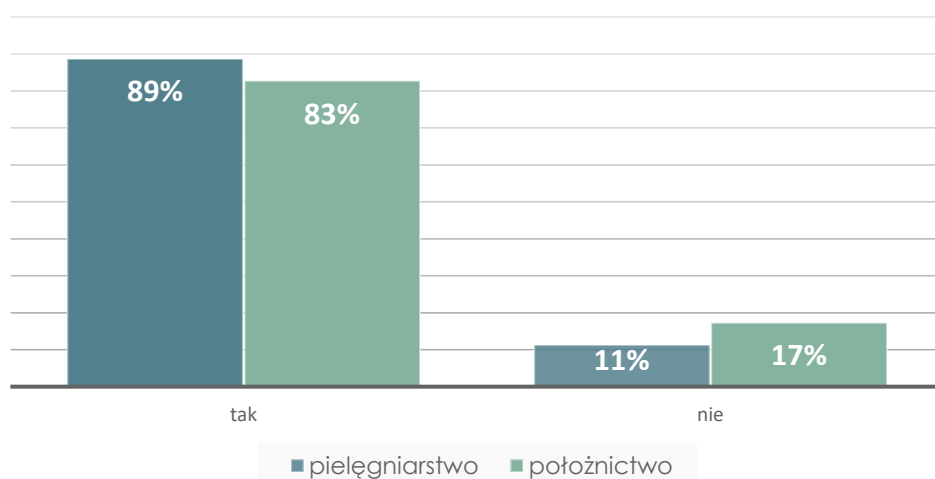

Czy zgadza się Pan/i ze stwierdzeniem "Zatrudnianie cudzoziemców na stanowisku pielęgniarki lub położnej przyczynia się do obniżenia jakości udzielanych świadczeń zdrowotnych"?

Źródło: opracowanie WUP w Szczecinie na podstawie badań własnych.

W celu podjęcia pracy na stanowisku pielęgniarki lub położnej należy uzyskać prawo wykonywania zawodu. Ukończenie szkoły pielęgniarstwa lub położnictwa jest do tego warunkiem koniecznym, ale niewystarczającym. Deklarowane przez respondentów plany „niezwłocznego” pozyskania prawa wykonywania zawodu po ukończeniu studiów stanowią przesłankę dla formułowania przewidywań dotyczących ich uczestnictwa w rynku pracy poprzez odgrywanie roli zawodowej związanej ze studiowanym kierunkiem. Zarówno w przypadku studentów pielęgniarstwa, jak i położnictwa mamy do czynienia ze zdecydowaną przewagą respondentów, którzy planują niezwłocznie po ukończeniu studiów zdobyć uprawnienia zawodowe (wykres 6). Wynik ten, przy jednoczesnym uwzględnieniu postaw badanych wobec pracy w kraju lub za granicą, można traktować w kontekście problemów zgłaszanych przez zachodniopomorskich pracodawców reprezentujących placówki ochrony zdrowia jako optymistyczny.

Wykres 6. Plany zachodniopomorskich studentów pielęgniarstwa i położnictwa dotyczące pozyskania prawa wykonywania zawodu

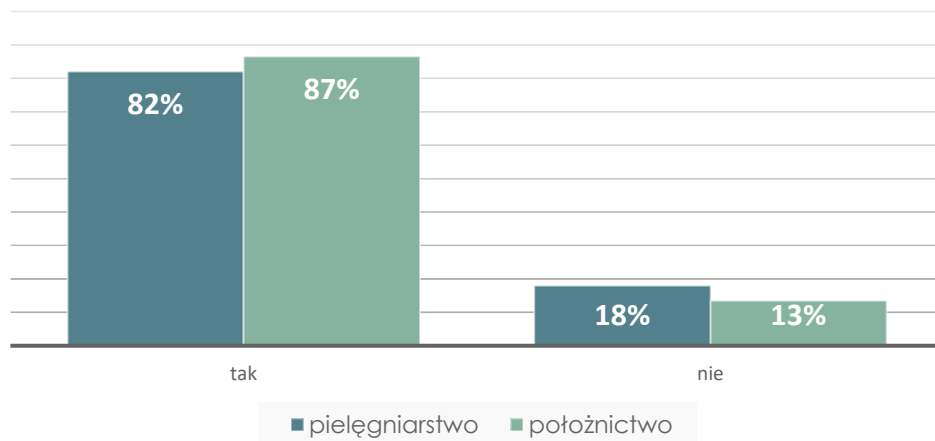

Czy niezwłocznie po ukończeniu studiów pielęgniarstwa lub położnictwa planuje Pan/i od razu złożyć wniosek dotyczący prawa wykonywania zawodu w okręgowej izbie pielęgniarek i położnych?

Źródło: opracowanie WUP w Szczecinie na podstawie badań własnych.

Problematyka zaspokajania popytu na pracowników na rynku pracy wiąże się z posiadanymi przez kandydatów do pracy kwalifikacjami, a także z postawami dotyczącymi ich podnoszenia. Zdecydowana większość badanych studentów pielęgniarstwa i położnictwa planuje po osiągnięciu niezbędnego stażu pracy, podjąć starania o zdobycie specjalizacji zawodowych (wykres 7). Świadczy to o dominujących, pozytywnych postawach badanych w zakresie rozwoju zawodowego.

Wykres 7. Plany zachodniopomorskich studentów pielęgniarstwa i położnictwa dotyczące zdobywania specjalizacji zawodowych

Czy po osiągnięciu niezbędnego stażu pracy planuje Pan/i podjęcie starań o zdobycie specjalizacji w zawodzie?

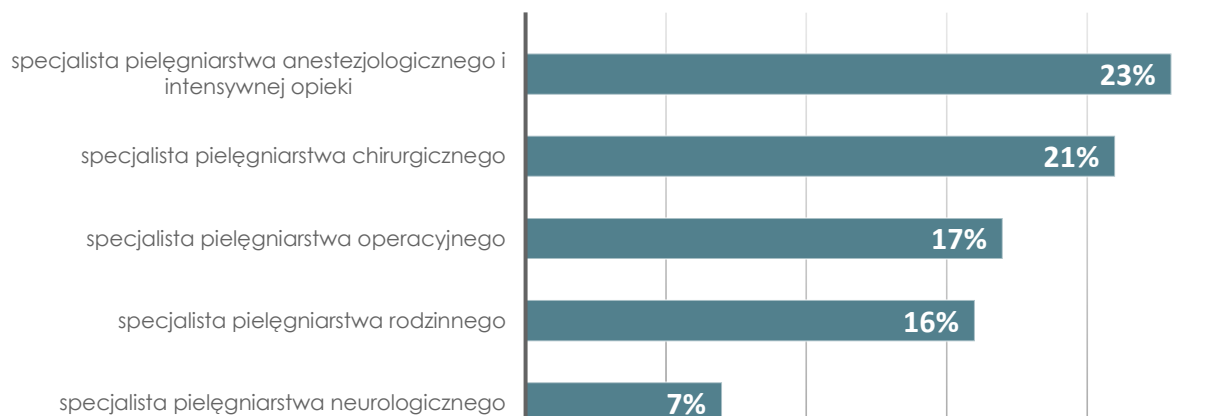
Źródło: opracowanie WUP w Szczecinie na podstawie badań własnych.

Najczęściej wskazywaną przez badanych studentów specjalizacją zawodową z zakresu pielęgniarstwa był „specjalista pielęgniarstwa anestezyjologicznego i intensywnej opieki” (wykres 8). Należy zwrócić uwagę, że badani pracodawcy reprezentujący zachodniopomorskie placówki ochrony zdrowia, wskazali tę specjalizację jako jedną z „najtrudniejszych” w kontekście znalezienia posiadającego ją pracownika (70% wskazań pracodawców). Podobnie przedstawia się sytuacja ze „specjalistami pielęgniarstwa operacyjnego” (64%). Zatem na podstawie wyników badania można mówić o dość wysokim poziomie dopasowania planów podnoszenia kwalifikacji deklarowanego przez przyszłych pracowników z aktualnymi deficytami na rynku pracy. Kolejne, najczęściej wskazywane przez studentów pielęgniarstwa specjalizacje nie znalazły się wśród pięciu najczęściej wymienianych przez pracodawców jako „trudne” lub „bardzo trudne” w zakresie pozyskiwania pracowników. Jednak w przypadku specjalizacji neurologicznej i rodzinnej trudność w pozyskaniu posiadających je pracowników została określona na wysokim poziomie – odpowiednio 60% wskazań i 58% wskazań¹³.

Zdecydowana większość badanych studentów pielęgniarstwa i położnictwa, planuje po ukończeniu studiów podjąć działania mające na celu uzyskanie prawa wykonywania zawodu oraz podnosić kompetencje zawodowe.

¹³ Więcej informacji można znaleźć w raporcie dostępnym na stronie www.wup.pl: A. Frąckiewicz, Stan i perspektywy zachodniopomorskiego pielęgniarstwa i położnictwa w kontekście rynku pracy w opinii pracodawców reprezentujących placówki ochrony zdrowia, WUP w Szczecinie, Szczecin 2021, ss. 17-19.

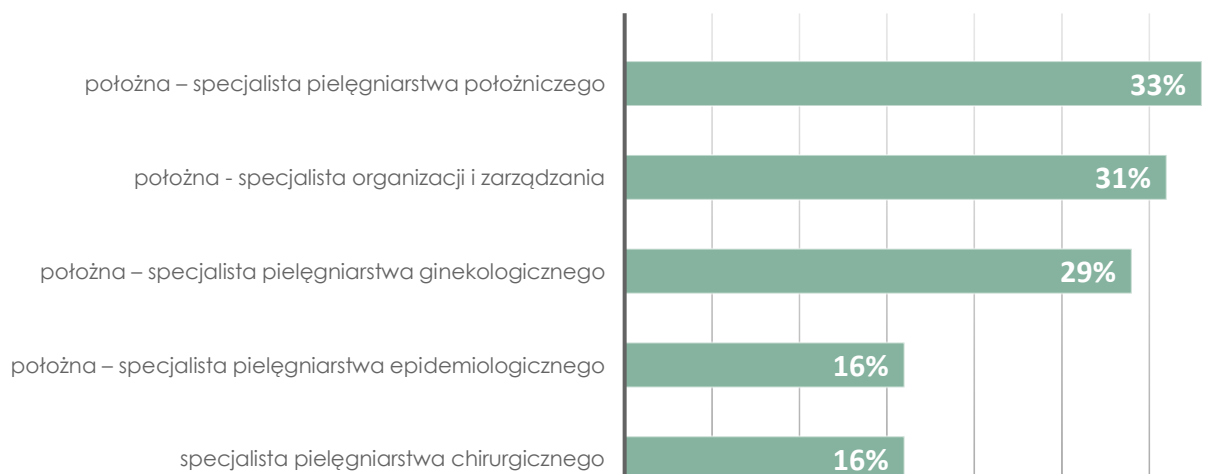
Wykres 8. Najbardziej preferowane przez zachodniopomorskich studentów pielęgniarstwa specjalizacje zawodowe¹⁴

Źródło: opracowanie WUP w Szczecinie na podstawie badań własnych.

Studenci położnictwa jako najbardziej preferowane wskazywali trzy specjalizacje, które uzyskały zdecydowaną przewagę nad pozostałymi (wykres 9): położna – specjalista pielęgniarstwa położniczego, położna – specjalista organizacji i zarządzania, położna – specjalista pielęgniarstwa ginekologicznego. Jeżeli porównamy preferencje studentów, z oceną trudności w pozyskaniu pracowników z wymienionymi specjalizacjami w opinii pracodawców, to okazuje się, że mamy tutaj do czynienia z wysokim stopniem dopasowania planów w zakresie podnoszenia kwalifikacji z występującymi na rynku pracy deficytami. Wysoki poziom trudności w pozyskaniu pracownika zachodniopomorscy pracodawcy sygnalizowali także w przypadku specjalizacji „położna – specjalista pielęgniarstwa epidemiologicznego”. Warto dodać, że w przypadku specjalizacji „położna – specjalista organizacji i zarządzania” oraz „położna - specjalista pielęgniarstwa epidemiologicznego”, badani pracodawcy przewidywali dla nich wysoki poziom popytu na rynku pracy w 2030 roku.

Wykres 9. Najbardziej preferowane przez zachodniopomorskich studentów położnictwa specjalizacje zawodowe¹⁵

Źródło: opracowanie WUP w Szczecinie na podstawie badań własnych.

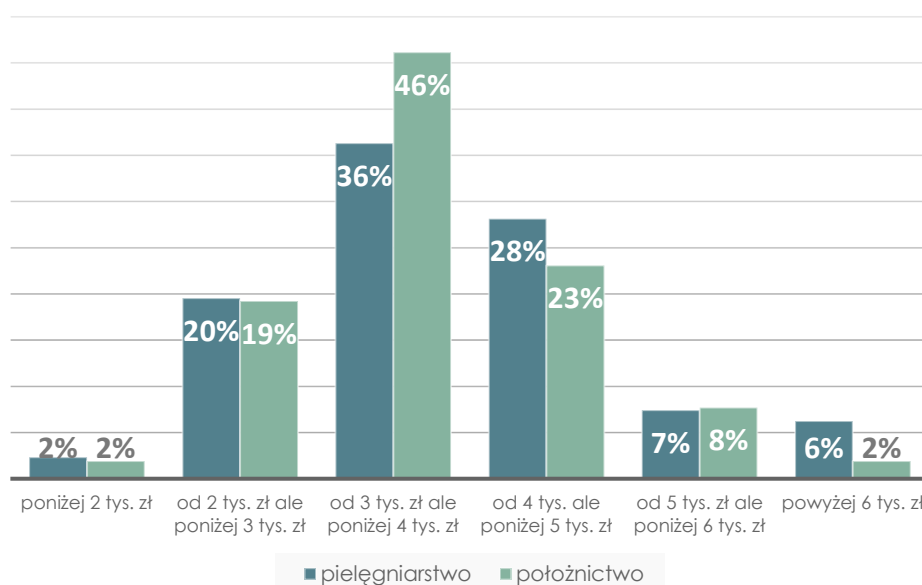
¹⁴ Respondenci mogli wskazać maksymalnie dwie specjalizacje.

¹⁵ Respondenci mogli wskazać maksymalnie dwie specjalizacje.

IV. Oczekiwania płacowe i pozapłacowe zachodniopomorskich studentów pielęgniarstwa i położnictwa

Z wykonywaniem zawodu pielęgniarki i położnej wiążą się, interesujące i zarazem niepokojące w kontekście zaspokajania potrzeb zatrudnieniowych, uwarunkowania płacowe. Jak podkreślono w pierwszej i drugiej części raportu „Stan i perspektywy zachodniopomorskiego pielęgniarstwa i położnictwa w kontekście rynku pracy”, przeciętne wynagrodzenie pielęgniarek i położnych w zestawieniu GUS dla specjalistów ds. zdrowia należało do jednego z najniższych (dane za 2018 rok)¹⁶. Co więcej, wskaźniki zróżnicowania płac w tych zawodach świadczą o relatywnie niskim potencjale wzrostu płacy. Jest to widoczne na przykładzie różnic między uzyskiwanym wynagrodzeniem w przypadku osób z minimalnym i maksymalnym stażem pracy.

Wykres 10. Oczekiwania płacowe zachodniopomorskich studentów pielęgniarstwa i położnictwa

Jakiego w przypadku podjęcia pracy na stanowisku pielęgniarki lub położnej miesięcznego wynagrodzenia „na rękę” spodziewał(a)by się Pan/i po osiągnięciu 5 letniego stażu pracy?

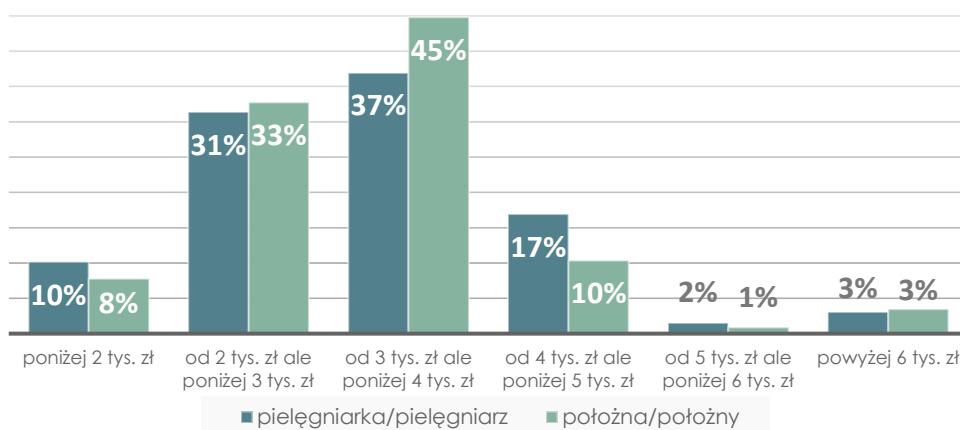
Źródło: opracowanie WUP w Szczecinie na podstawie badań własnych.

Badanie studentów kierunków pielęgniarstwo i położnictwo, dostarczyło informacji dotyczących relacji między deklarowanym przez pracodawców i pracowników wynagrodzeniem uzyskiwanym w placówkach ochrony zdrowia, a oczekiwaniami studentów. Najczęściej wskazywany przez badanych studentów przedział płacowy obejmował wynagrodzenia „na rękę” „od 3 tys. zł i poniżej 4 tys. zł” (wykres 10). Był on także najliczniej wskazywany przez biorące udział w badaniu pielęgniarki i położne, a także pracodawców (wykres: 11 i 12a/b). W przypadku reprezentujących zachodniopomorskie placówki ochrony zdrowia pracodawców przedział ten dominował w wyborach bez względu na staż pracy zatrudnionych. Gdy porównamy deklaracje płacowe aktywnych zawodowo pielęgniarek i położnych z oczekiwaniami badanych studentów, można zauważyć interesującą różnicę w rozkładach wyników. Drugi w kolejności, najliczniej

¹⁶ Więcej informacji można znaleźć w raporcie dostępnym na stronie www.wup.pl: A. Frąckiewicz, Stan i perspektywy zachodniopomorskiego pielęgniarstwa i położnictwa w kontekście rynku pracy w opinii pracodawców reprezentujących placówki ochrony zdrowia, WUP w Szczecinie, Szczecin 2021, ss. 21-22

wybijany przez studentów przedział, obejmował zarobki „od 4 tys. zł ale mniej niż 5 tys. zł”. W przypadku dochodów deklarowanych przez pracujących w zawodzie jest on wyraźnie rzadziej wskazywany. Podobnie wygląda sytuacja w przypadku odpowiedzi pracodawców dotyczących zarobków pracowników z doświadczeniem zawodowym poniżej dwóch lat. Na podstawie dotychczasowych ustaleń można stwierdzić, że oczekiwania płacowe badanych studentów wskazują na znajomość realiów rynku pracy w zawodach pielęgniarstwa i położniczej w kontekście oferowanych wynagrodzeń. Należy pamiętać, że badani studenci zostali poproszeni o sformułowanie oczekiwań w sytuacji posiadania przez pracownika 5 letniego stażu pracy, a w konsekwencji najprawdopodobniej posiadającego już specjalizację. Jak wcześniej podkreślono, większość studentów planuje ubiegać się o specjalizację położniczą lub pielęgniarstwa niezwłocznie po uzyskaniu niezbędnego stażu pracy.

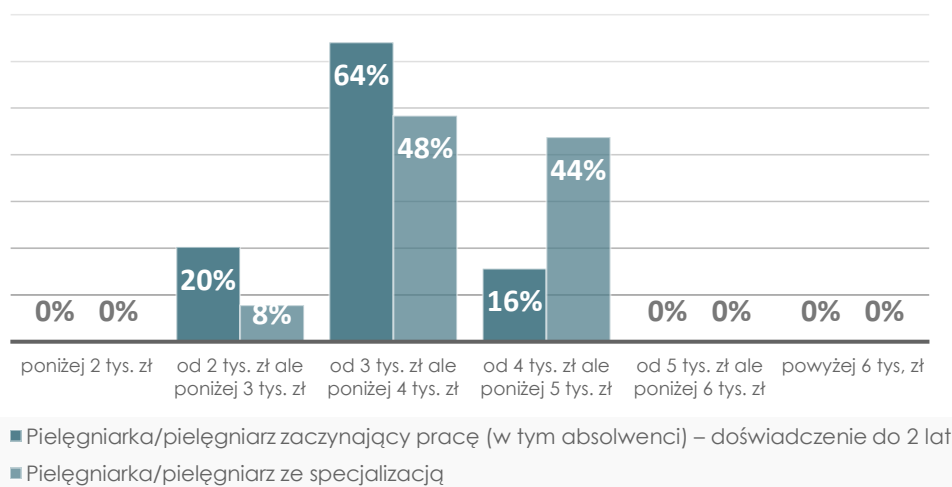
Wykres 11. Rozkład deklarowanego przeciętnego wynagrodzenia otrzymywanego "na rękę" wśród badanych zachodniopomorskich pielęgniarek i położniczych w okresie od stycznia do marca 2020

Jakiego w przypadku podjęcia pracy na stanowisku pielęgniarstwa lub położniczym miesięcznego wynagrodzenia „na rękę” spodziewał(a)by się Pan/i po osiągnięciu 5 letniego stażu pracy?

Źródło: opracowanie WUP w Szczecinie na podstawie badań własnych.

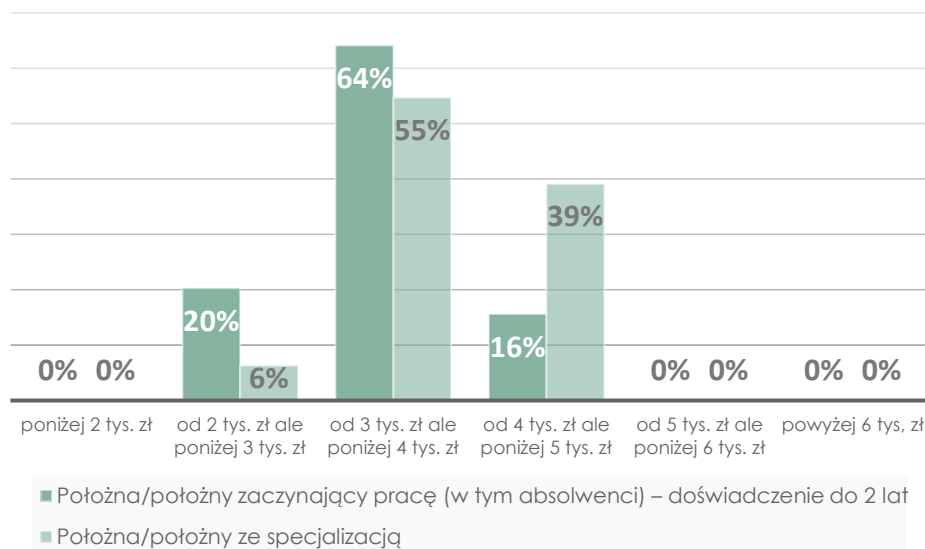
Wykres 12a. Najczęściej występujące wynagrodzenia „na rękę” w badanych zachodniopomorskich placówkach ochrony zdrowia z uwzględnieniem stażu pracy i posiadanych kwalifikacji zawodowych na stanowisku pielęgniarstwa

Ile wynosi w Pana/i placówce ochrony zdrowia dominujące (najczęściej występujące w danej kategorii) wynagrodzenie „na rękę” na stanowisku pielęgniarstwa przy uwzględnieniu stażu pracy i posiadanych kwalifikacji?

Źródło: opracowanie WUP w Szczecinie na podstawie badań własnych.

Wykres 12b. Najczęściej występujące wynagrodzenia „na rękę” w badanych zachodniopomorskich placówkach ochrony zdrowia z uwzględnieniem stażu pracy i posiadanych kwalifikacji zawodowych na stanowisku położniczym

Ile wynosi w Pana/i placówce ochrony zdrowia dominujące (najczęściej występujące w danej kategorii) wynagrodzenie „na rękę” na stanowisku położniczym przy uwzględnieniu stażu pracy i posiadanych kwalifikacji?

Źródło: opracowanie WUP w Szczecinie na podstawie badań własnych.

Badani studenci zostali poproszeni o podzielenie się swoimi przewidywaniami dotyczącymi „satisfakcjonujących” podwyżek płac dla pielęgniarek i położnych w ciągu najbliższych 5 lat (wykres 13). Wśród badanych najliczniej reprezentowani są studenci, którzy nie spodziewają się takich podwyżek (43%). Przy czym respondenci, którzy byli odmiennego zdania stanowili niewiele mniej, tj. 40% uczestników badania. Przewidywania zachodniopomorskich studentów są o wiele bardziej optymistyczne w porównaniu z przewidywaniami aktywnych zawodowo pielęgniarek i położnych. W przypadku pielęgniarek satisfakcjonujących podwyżek spodziewało się 31% badanych, natomiast w przypadku położnych tylko 26%¹⁷.

Jak wcześniej podkreślono, realia płacowe w zawodach pielęgniarki i położnej stanowią źródło niezadowolenia u wykonujących je pracowników. Można też je traktować jako czynnik zniechęcający do pracy w zawodzie, w tym także do podejmowania nauki na przygotowujących do niego kierunkach studiów. Badanie dostarczyło informacji, że 66% respondentów reprezentujących zachodniopomorskich studentów pielęgniarstwa i położnictwa zgadza się z opinią, że w zawodach do wykonywania których się przygotowują, mamy do czynienia z sytuacją krzywdzącą w kontekście oferowanych wynagrodzeń. Taką opinię podzieliło 61% biorących udział w badaniu pielęgniarek oraz 57% położnych. Z kolei 65% badanych pielęgniarek i położnych uznało, że najważniejszym czynnikiem zniechęcającym do podjęcia i kontynuowania pracy w ich zawodzie są niskie płace¹⁸.

Badanych studentów poproszono także o wskazanie rozwiązań, które mogłyby poprawić sytuację w służbie zdrowia oraz przyczyniłyby się do poprawy warunków pracy na stanowisku pielęgniarki i położnej. Udzielając odpowiedzi na pytanie otwarte, badani jako zmianę pożądaną wymieniali w pierwszej kolejności wzrost wynagrodzeń (43% udzielających odpowiedzi na pytanie). Na drugim miejscu znalazły się rozwiązania z zakresu poprawy

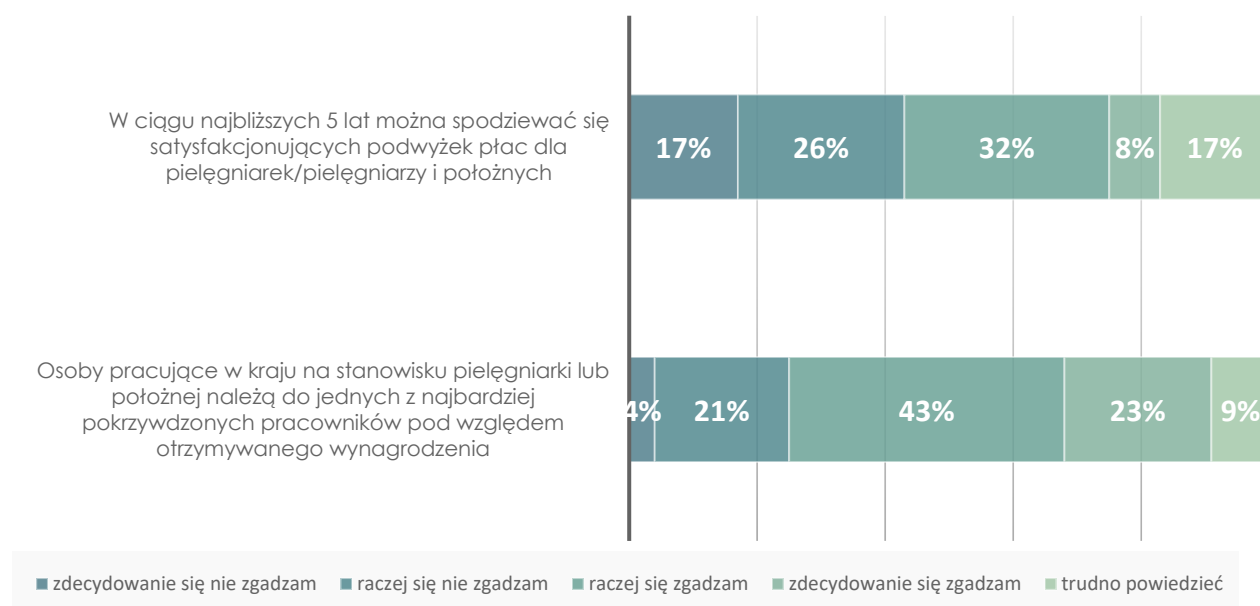
¹⁷ Więcej informacji można znaleźć w raporcie dostępnym na stronie www.wup.pl: A. Frąckiewicz, Stan i perspektywy zachodniopomorskiego pielęgniarstwa i położnictwa w kontekście rynku pracy w opinii aktywnych zawodowo pielęgniarek i położnych, WUP w Szczecinie, Szczecin 2021, s. 21

¹⁸ tamże, s. 23

bezpieczeństwa pracy - 8%. Dotychczasowe ustalenia sygnalizują, jak dużym problemem dla osób zarówno wykonujących już pracę pielęgniarki i położnej, jak i dopiero do tego przygotowujących się, jest wysokość oferowanych wynagrodzeń.

Oczekiwania płacowe badanych studentów po osiągnięciu 5 letniego stażu pracy są zbliżone do poziomu wynagrodzeń deklarowanego przez badane pielęgniarki i położne, a także zatrudniających je pracodawców.

Wykres 13. Ocena sytuacji płacowej oraz przewidywania dotyczące wynagrodzeń dla pielęgniarek i położnych zachodniopomorskich studentów pielęgniarstwa i położnictwa

Źródło: opracowanie WUP w Szczecinie na podstawie badań własnych.

Badani studenci pielęgniarstwa i położnictwa zostali poproszeni o wskazanie preferowanego przyszłego miejsca pracy (wykres 14). W przypadku studentów pielęgniarstwa, najchętniej pracowaliby oni w szpitalach. Z kolei przyszłe położne oprócz szpitali, o wiele częściej niż pielęgniarki wskazywały przychodnie i poradnie. W przypadku kategorii respondentów nie mających określonych preferencji, z nieco większym udziałem takich osób mamy do czynienia wśród studentów pielęgniarstwa. Warto w tym miejscu przypomnieć, że w świetle odpowiedzi udzielanych przez badanych pracodawców reprezentujących zachodniopomorskie placówki ochrony zdrowia, z największymi deficytami na stanowiskach pielęgniarskich i położniczych mamy do czynienia w szpitalach (najniższy poziom zaspokojenia potrzeb zatrudnieniowych)¹⁹

¹⁹ Więcej informacji można znaleźć w raporcie dostępnym na stronie www.wup.pl: A. Frąckiewicz, Stan i perspektywy zachodniopomorskiego pielęgniarstwa i położnictwa w kontekście rynku pracy w opinii pracodawców reprezentujących placówki ochrony zdrowia, WUP w Szczecinie, Szczecin 2021, ss. 12-13

Wykres 14. Preferencje zachodniopomorskich studentów pielęgniarstwa i położnictwa dotyczące przyszłego miejsca pracy

Jaki typ placówki ochrony zdrowia jest przez Panią/Pana preferowany jako miejsce przyszłej pracy?

Źródło: opracowanie WUP w Szczecinie na podstawie badań własnych.

Tylko 40% badanych studentów pielęgniarstwa i położnictwa spodziewa się w ciągu najbliższych 5 lat satysfakcjonującego wzrostu wynagrodzeń dla wykonujących zawody do których się przygotowują. Z kolei 66% zgadza się z opinią, że pracujący w tych zawodach należą pod względem otrzymywanych wynagrodzeń do jednych z najbardziej pokrzywdzonych na rynku pracy.

V. ROLE ZAWODOWE

W II części raportu podjęto próbę odpowiedzi na pytanie: jak aktywne zawodowo pielęgniarki i położne oceniają odgrywane przez siebie role zawodowe ze względu na związane z nimi korzyści i koszty – materialne i niematerialne?²⁰ Pozwoliło to na charakterystykę wymienionych ról zawodowych z perspektywy osób je odgrywających. Wyróżniono sześć poziomów analizy: korzyści materialne (wynagrodzenie), korzyści niematerialne (satysfakcja osobista, rozwój osobisty i kariera, użyteczność wiedzy poza miejscem pracy), korzyści społeczne o charakterze funkcjonalnym (korzyści dla innych, ważność zawodu), korzyści społeczne (uznanie/szacunek), koszty materialne (ryzyko zdrowotne, wysiłek związany z wykonywaniem pracy), koszty niematerialne (stres, wpływ roli zawodowej na życie prywatne). Każdemu z nich przyporządkowano skale złożone z pięciu wartości od 1 do 5, gdzie 1 oznacza wartość najniższą i odzwierciedlającą stan najmniej pożądaną (sytuację skrajnie niekorzystną - negatywną), a wartość 5 – stan najbardziej pożądaną przez pracownika (sytuacja skrajnie korzystna - pozytywna). Na wykresach 16 i 18 przedstawiono uśrednione wyniki pomiaru dla badanych pielęgniarek i położnych. Zarówno pielęgniarki, jak i położne oceniły swoje role zawodowe jako obciążone wysokimi kosztami materialnymi (ryzyko zdrowotne, wysiłek jaki należy włożyć w odgrywanie zawodu).²¹ W przypadku kosztów niematerialnych, jest on uznawany jako wysoki tylko w przypadku stresu związanego z ich wykonywaniem. W kontekście korzyści związanych z wykonywaniem zawodu, w pierwszej kolejności należy wymienić korzyści z nim związane dla innych ludzi, czyli korzyści społeczne i funkcjonalne - niezbędność dla funkcjonowania społeczeństwa, uznanie/szacunek dla osób go wykonujących, a także pozytywny wpływ na życie prywatne. Zdaniem badanych, korzyściom niematerialnym (społecznym i funkcjonalnym) nie towarzyszą korzyści materialne (satysfakcjonujące wynagrodzenie). Można przyjąć, że w świetle ocen dokonanych przez aktywne zawodowo pielęgniarki i położne, wykonywane przez nie role zawodowe są kosztowne w wymiarze materialnym i przynoszą przede wszystkim korzyści niematerialne.

Profil roli społecznej pielęgniarki i położnej w kontekście korzyści i kosztów oparty na deklaracjach badanych studentów jest zbliżony do profilu ustalonego na podstawie wypowiedzi aktywnych zawodowo respondentów. W przypadku profilu roli zawodowej pielęgniarki, dla pięciu wymiarów oceny roli zawodowej otrzymano wartości wykraczające poza charakterystyki ustalone na podstawie deklaracji respondentów wykonujących zawód (wykres 15). Dotyczy to: wysiłku związanego z wykonywaniem zawodu, użyteczności wiedzy i umiejętności poza miejscem pracy, rozwoju osobistego i kariery zawodowej, satysfakcji osobistej oraz wynagrodzenia. Studenci nieco wyżej oceniają korzyści materialne, czyli możliwe do uzyskania wynagrodzenie, a także rozwój osobisty i możliwość kariery związane z wykonywaniem roli zawodowej. Zwraca uwagę niższa ocena dla związanej z korzyściami niematerialnymi, użyteczności wiedzy i umiejętności zawodowych poza miejscem pracy. Na podstawie

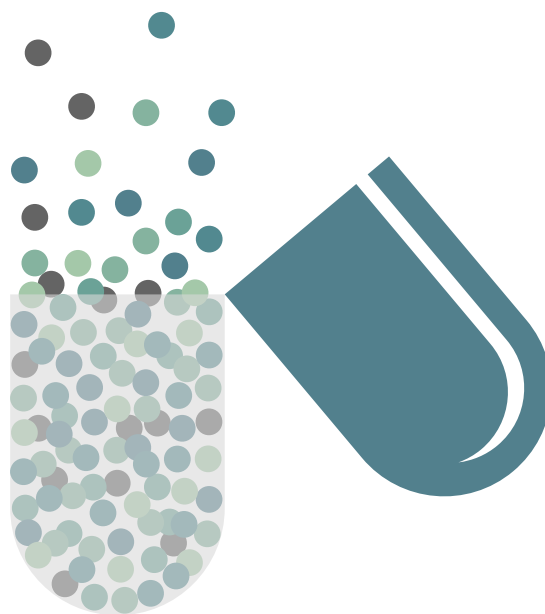
²⁰ Więcej informacji można znaleźć w raporcie dostępnym na stronie www.wup.pl: A. Frąckiewicz, Stan i perspektywy zachodniopomorskiego pielęgniarstwa i położnictwa w kontekście rynku pracy w opinii aktywnych zawodowo pielęgniarek i położnych, WUP w Szczecinie, Szczecin 2021, ss. 8-13

²¹ Niższa wartość na wykresie wskazuje w przypadku **kosztów** na ich wyższy poziom. Im niższa wartość, tym jest bliższa stanowi maksymalnie niepożądanemu/niekorzystnemu, tj. 1 (w tym przypadku najwyższy poziom kosztów). W przypadku **korzyści**, mamy do czynienia z sytuacją odwrotną – im bliżej wartości 1, tym poziom korzyści jest niższy.

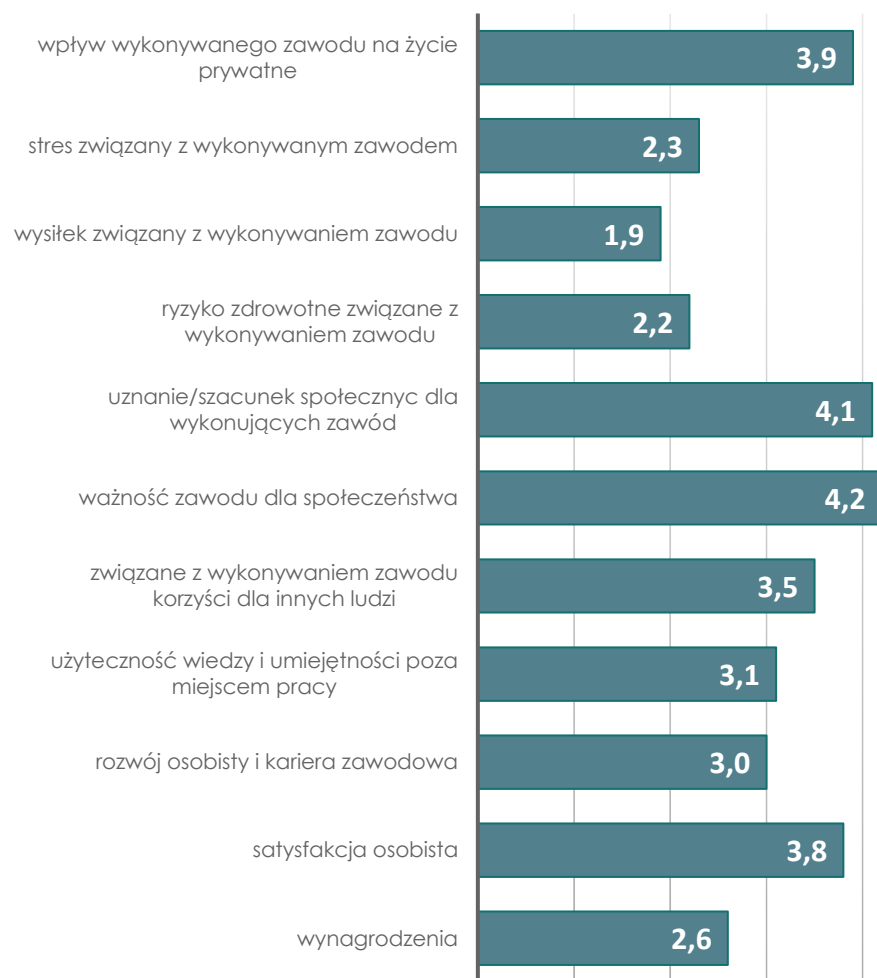
porównania wyników badań, można stwierdzić, że postrzeganie roli zawodowej pielęgniarki charakteryzujące aktywne zawodowo pielęgniarki i położne nie odbiega wyraźnie od postrzegania studentów pielęgniarstwa i położnictwa. Profile roli społecznej w kontekście korzyści i strat mają bardzo zbliżony kształt.

Z podobną sytuacją mamy do czynienia w przypadku roli zawodowej położnej (wykres 17). Przy czym, tutaj występuje wyraźna różnica w ocenie jednego z kosztów niematerialnych, tj. stresu związanego z wykonywaniem zawodu. Studenci pielęgniarstwa i położnictwa wyraźnie wyżej niż respondenci już pracujący w zawodzie oszacowali poziom kosztów stresu związanego z wykonywaniem pracy położnej. Badani studenci niżej ocenili ważność społeczną zawodu położnej dla społeczeństwa i związane z wykonywaniem zawodu korzyści dla innych ludzi. Tym samym zawód ten jest przez nich niżej oceniany w kontekście korzyści społecznych o charakterze funkcjonalnym. Jednak profile roli społecznej, podobnie jak w przypadku roli społecznej pielęgniarki, mają bardzo zbliżony kształt.

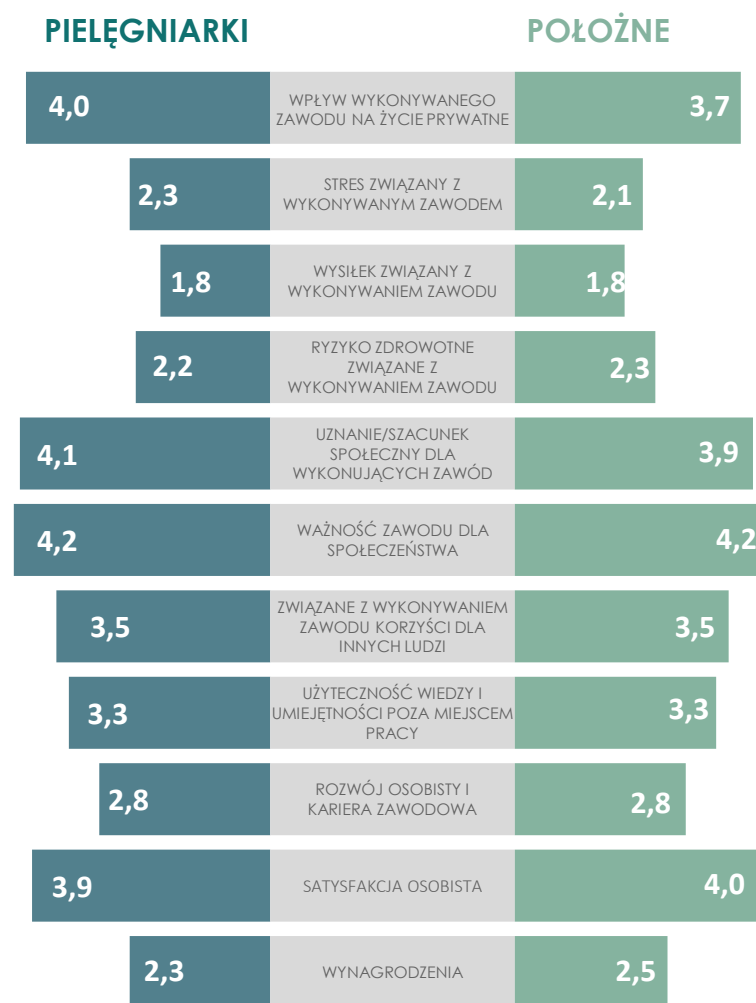
Aktywne zawodowo pielęgniarki i położne, wykonywane role zawodowe postrzegają jako kosztowne w wymiarze materialnym i przynoszące przede wszystkim korzyści niematerialne. Wyobrażenia o roli zawodowej badanych studentów, czyli przyszłych pielęgniarek i położnych, są bardzo zbliżone do wyobrażeń osób już pracujących w zawodzie.

Wykres 15. Profil roli zawodowej **pielęgniarki** na podstawie opinii zachodniopomorskich studentów pielęgniarstwa i położnictwa w kontekście ocen korzyści i kosztów związanych z jej odgrywaniem

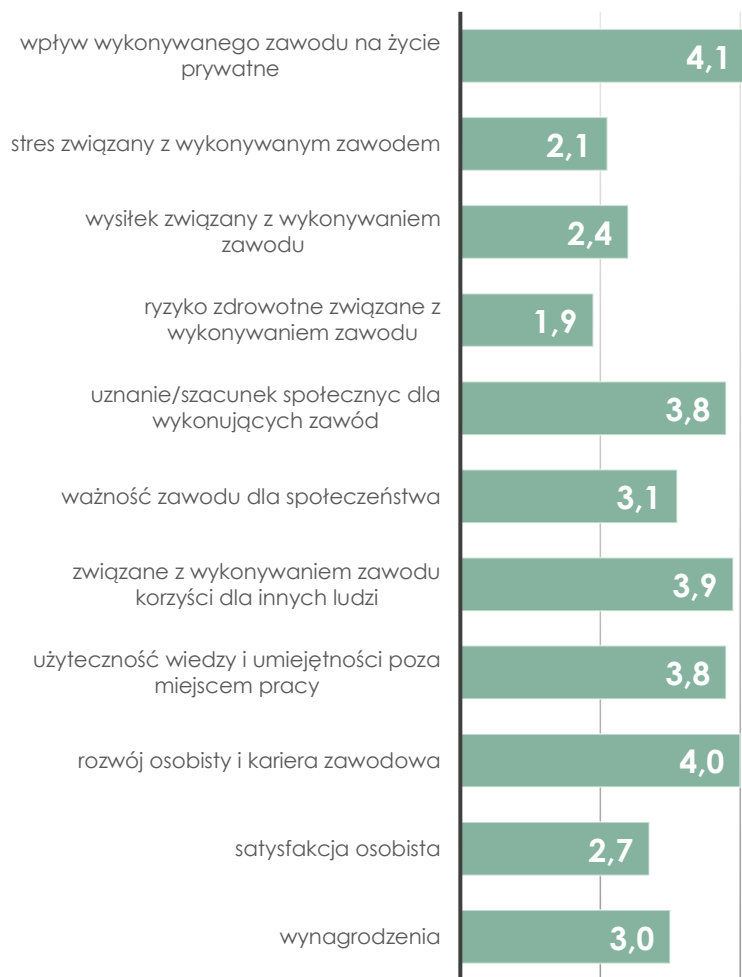

Wykres 16. Profil roli zawodowej **pielęgniarki** na podstawie opinii zachodniopomorskich położniczek i położnych w kontekście ocen korzyści i kosztów związanych z jej odgrywaniem

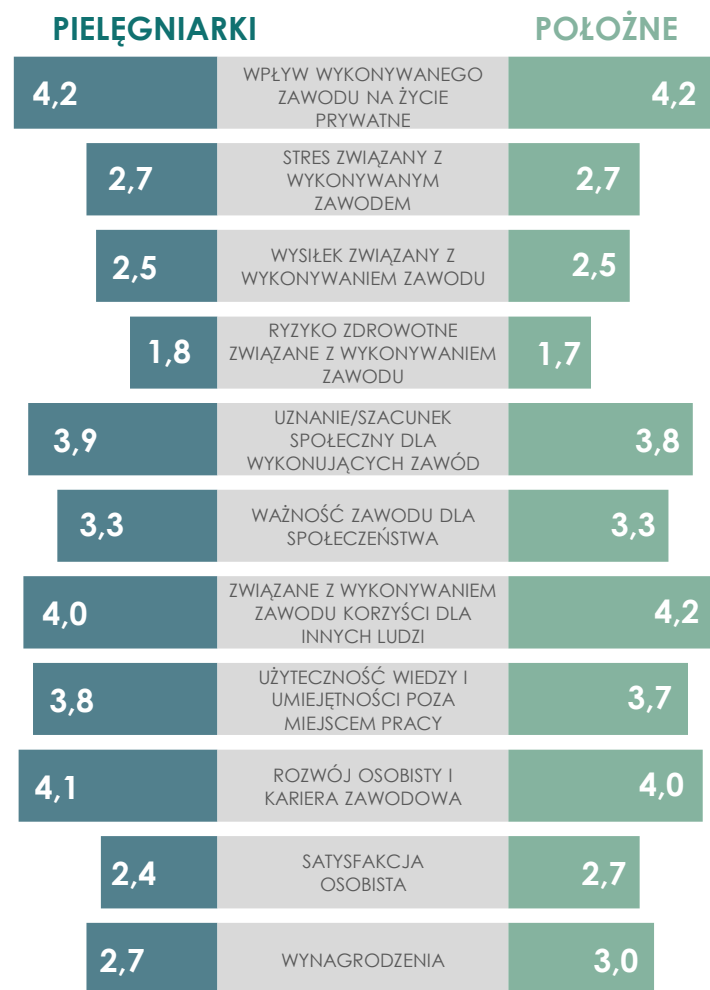

Źródło: opracowanie WUP w Szczecinie na podstawie badań własnych.

Wykres 17. Profil roli zawodowej **położnej** na podstawie opinii zachodniopomorskich studentów pielęgniarstwa i położnictwa w kontekście ocen korzyści i kosztów związanych z jej odgrywaniem

Wykres 18. Profil roli zawodowej **położnej** na podstawie opinii zachodniopomorskich pielęgniarek i położnych w kontekście ocen korzyści i kosztów związanych z jej odgrywaniem

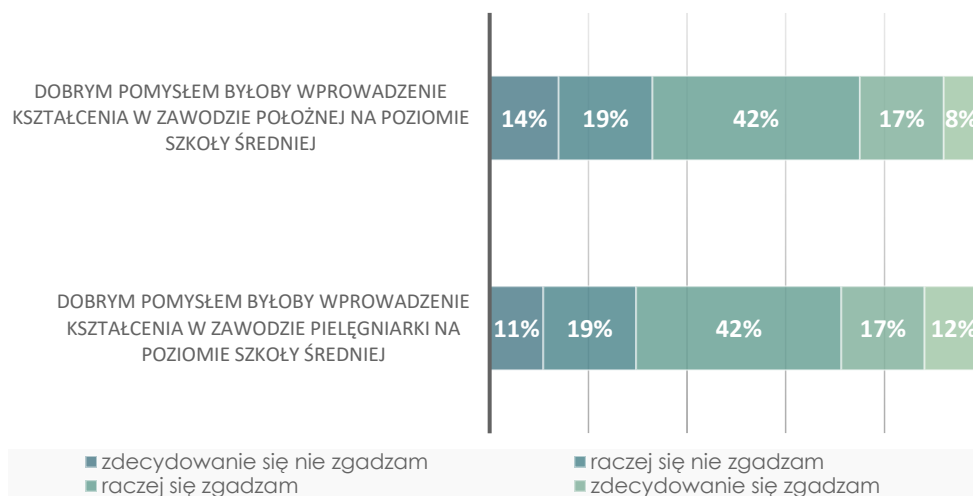

Źródło: opracowanie WUP w Szczecinie na podstawie badań własnych.

Wyobrażenia o roli zawodowej przyszłych pielęgniarek i położnych są bardzo zbliżone do wyobrażeń osób już pracujących w zawodzie. Może to świadczyć o posiadanej przez studentów wiedzy o realiach związanych z rynkowymi i społecznymi aspektami wykonywania przyszłego zawodu. Biorąc pod uwagę specyfikę przyszłej pracy, polegającą m.in. na zagrożeniach, kosztach emocjonalnych i odpowiedzialności, które spoczywają na wykonujących zawód pielęgniarki i położnej, jej znajomość na etapie wyborów edukacyjnych i nauki jest niezwykle ważna. Okoliczność ta jest podnoszona przy okazji dyskusji o wprowadzeniu (w przypadku pielęgniarek przywróceniu) kształcenia w wymienionych zawodach na poziomie szkoły średniej. Jak podkreślają przedstawiciele środowiska, w przypadku wyboru zawodów medycznych, decyzja powinna być podejmowana przez osobę dojrzałą, która potrafi uświadomić sobie i ocenić przyszłe koszty i korzyści związane z ich wykonywaniem. W konsekwencji w debacie publicznej pojawiły się opinie, że wiek 15-16 lat, jest zbyt niski aby racjonalnie podjąć taką decyzję. Przy czym warto zwrócić uwagę, że badani studenci w większości uznają pomysł wprowadzenia kształcenia w zawodach pielęgniarki i położnej na poziomie szkoły średniej za dobry – 59% pozytywnych ocen dla takiego rozwiązania (wykres 19). Warto dodać, że poziom akceptacji dla tego pomysłu jest zbliżony do odnotowanego dla badanych zachodniopomorskich pielęgniarek i położnych.

Wykres 19. Opinie zachodniopomorskich studentów pielęgniarstwa i położnictwa o kształceniu w zawodzie pielęgniarki i położnej na poziomie szkoły średniej

Czy zgadza się Pan/i z poniższymi stwierdzeniami?

Źródło: opracowanie WUP w Szczecinie na podstawie badań własnych.

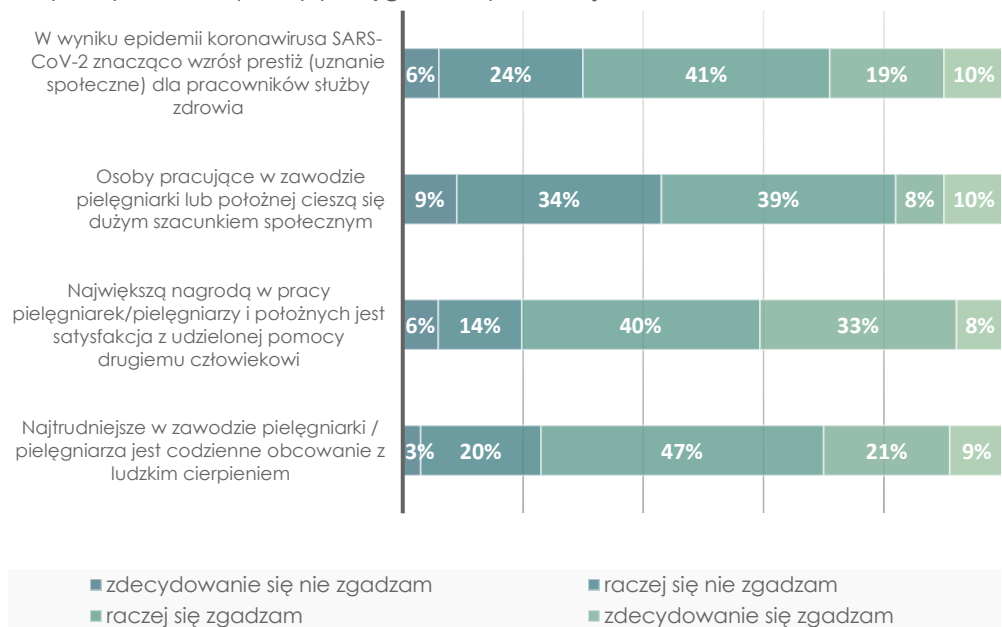
W części raportu dotyczącej kryteriów wyboru kierunku studiów, zwrócono uwagę na niską pozycję prestiżu zawodów pielęgniarki i położnej w kontekście podejmowanych decyzji edukacyjnych. Jest to o tyle interesujące, że w badaniach uznania społecznego dla poszczególnych profesji, zawody medyczne znajdują się w czołówce zestawienia (w tym m.in. pielęgniarki). Jednocześnie dostrzegają to również aktywnie zawodowo pielęgniarki i położne, co np. w przypadku pielęgniarek przejawia się w umiejscowieniu tej cechy w czołówce korzyści związanych z wykonywanym zawodem. Dostrzegają to także badani studenci. W ich ocenie szacunek społeczny związany z wykonywaniem zawodów do których się przygotowują, jest jedną z największych korzyści. Co więcej, 60% z nich uznało, że w wyniku pandemii mamy do czynienia ze znaczącym wzrostem prestiżu (uznania społecznego) dla pracowników służby zdrowia. Podobnego zdania byli badane pielęgniarki i położne. Jednak dla

studentów korzyść ta nie stanowi istotnej okoliczności w obszarze wyboru swojej przyszłości zawodowej.

W kontekście korzyści i kosztów związanych z odgrywaniem roli zawodowej pielęgniarki, interesujących wyników dostarczają opinie dotyczące okoliczności nagradzających i obciążających związanych ze specyfiką pracy polegającą na wchodzeniu w interakcje z osobami potrzebującymi pomocy. Mamy tutaj do czynienia z pomocą, która często odnosi się do obszaru bezpieczeństwa na fundamentalnym poziomie – np. ratowania życia. Wymienione interakcje są z jednej strony źródłem niematerialnej nagrody, satysfakcji z powodu pomocy drugiemu człowiekowi - jako nagrodę postrzegano ten aspekt wykonywania zawodu 73% badanych studentów (wykres 20). Jednak jednocześnie dla 68% z nich, jest to źródło kosztów (obcowanie z ludzkim cierpieniem). Z podobnymi opiniami mamy także do czynienia w przypadku uczestniczących w badaniu pielęgniarek i położnych.

Wykres 20. Opinie zachodniopomorskich studentów kierunków pielęgniarstwo i położnictwo dotyczące uwarunkowań związanych z wykonywaniem pracy pielęgniarki i położnej

Czy zgadza się Pan/i z poniższymi stwierdzeniami?

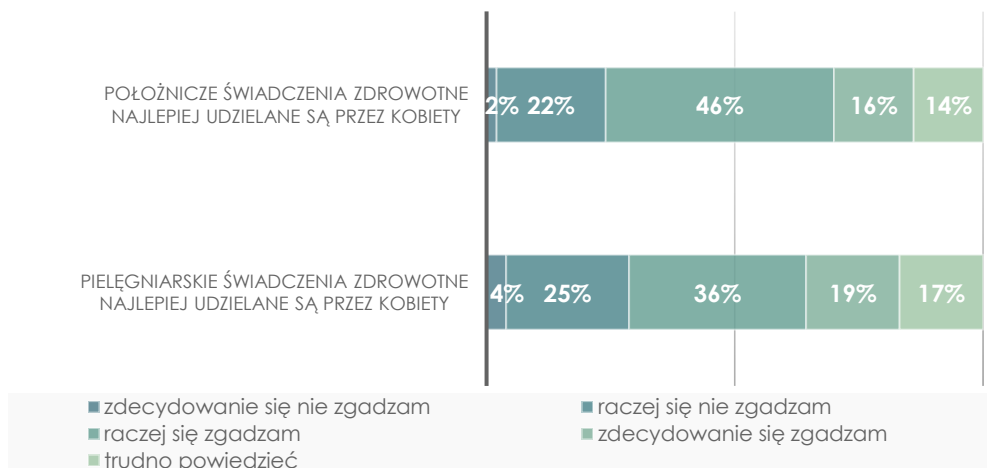

Źródło: opracowanie WUP w Szczecinie na podstawie badań własnych.

Zawody pielęgniarki i położnej należą do jednych z najbardziej sfeminizowanych. Na koniec 2019 roku w Polsce udział mężczyzn w populacji pielęgniarek wynosił 2,4% (2,1% w województwie zachodniopomorskim). Z kolei w przypadku położnych, udział ten w skali kraju wyniósł tylko 0,2% (0,3% w województwie zachodniopomorskim). Uczestniczący w badaniu studenci zostali poproszeni o wyrażenie opinii dotyczących hipotetycznie „większych” predyspozycji kobiet do wykonywania zawodu pielęgniarki lub położnej (wykres 21). Podobnie jak w przypadku badanych aktywnych zawodowo pielęgniarek i położnych, większość studentów zgodziła się z opinią, że kobiety są lepiej predestynowane do odgrywania wymienionych ról zawodowych. W przypadku obu kategorii respondentów mamy także do czynienia z wyższym odsetkiem opinii potwierdzających występowanie predyspozycji związanych z płcią w przypadku zawodu położnej. Opinie te podzielają również nieliczni respondenci płci męskiej.

Wykres 21. Opinie zachodniopomorskich studentów kierunków pielęgniarstwo i położnictwo dotyczące uwarunkowań związanych z wykonywaniem pracy pielęgniarki i położnej

Czy zgadza się Pan/i z poniższymi stwierdzeniami?

Źródło: opracowanie WUP w Szczecinie na podstawie badań własnych.

Związane z wykonywaniem zawodu pielęgniarki obcowanie z ludzkim cierpieniem stanowi dla większości uczestniczących w badaniu studentów – podobnie jak w przypadku już pracujących w zawodzie – z jednej strony źródło kosztów związanych z wykonywaniem pracy, a z drugiej źródło korzyści niematerialnych związanych z udzielaniem pomocy drugiemu człowiekowi.

VI. Aktualna i przewidywana sytuacja pielęgniarek i położnych na rynku pracy

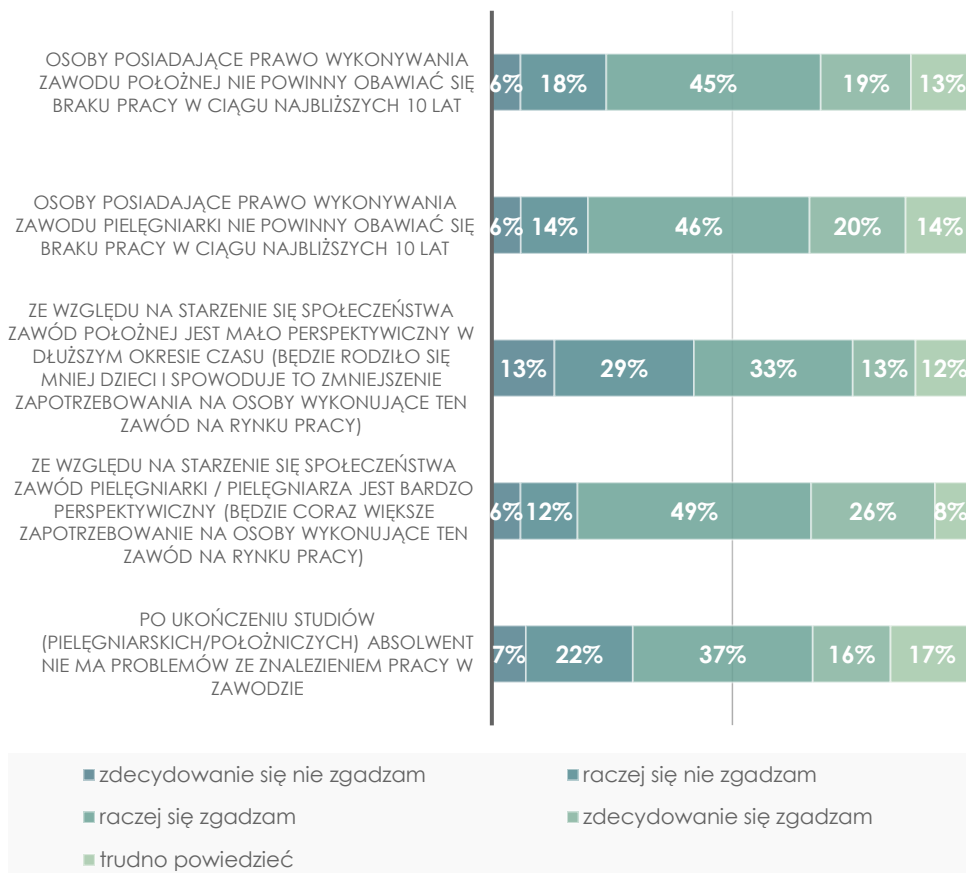
Uczestniczący w badaniu zachodniopomorscy studenci pielęgniarstwa i położnictwa zostali poproszeni o podzielenie się swoimi opiniami dotyczącymi aktualnej sytuacji i perspektyw zatrudnieniowych w zawodach do wykonywania których się przygotowują. Bardzo ważne dla przyszłych absolwentów są perspektywy zatrudnieniowe, zarówno krótkoterminowe, jak i długoterminowe. Pierwsze wiążą się z możliwością szybkiego wejścia na ścieżkę rozwoju zawodowego, z kolei drugie, z możliwościami związanymi z utrzymaniem pracy w zawodzie (wykres 22). Większość respondentów uznała, że absolwenci studiów pielęgniarstwa lub położnictwa nie mają kłopotów ze znalezieniem pracy w zawodzie (53%), a spora część badanych miała problemy z oceną ich sytuacji na rynku pracy (17%). Również uczestniczące w badaniu aktywne zawodowo pielęgniarki i położne, zdecydowanie optymistycznie oceniają szanse na znalezienie pracy przez absolwenta na terenie woj. zachodniopomorskiego w wykonywanych przez nie zawodach. Z opinią „Osoba, która w ciągu ostatnich 12 miesięcy ukończyła studia (bez doświadczenia zawodowego) na kierunku przygotowującym do pracy w moim zawodzie, bez problemu znajdzie zatrudnienie na terenie województwa zachodniopomorskiego”, zgodziło się 58% badanych pielęgniarek i 59% położnych.²² Odmiennego zdania było 25% pielęgniarek i 29% położnych.

Jedną z okoliczności, która hipotetycznie może kształtować przyszły popyt na rynku pracy na pracowników w poszczególnych zawodach medycznych są zmiany demograficzne. Dotyczy to przede wszystkim starzenia się społeczeństwa oraz spadku liczby urodzeń. Wymienione czynniki mogą mieć wpływ na rynek pracy w kontekście zatrudnieniowym. Badanych studentów poproszono o wyrażenie opinii dotyczącej wpływu starzenia się społeczeństwa na przyszły popyt na rynku pracy na osoby wykonujące pracę pielęgniarki i położnej. Spośród badanych, 46% uznało, że zmniejszenie się liczby urodzeń, będzie miało wpływ na pogorszenie sytuacji położnych na rynku pracy (opinię tę podzieliło 45% studentów pielęgniarstwa i 47% studentów położnictwa). Przeciwnego zdania było 42% studentów. Z kolei 75% badanych uznało, że w kontekście starzenia się społeczeństwa zawód pielęgniarki stanie się bardziej perspektywiczny, a tym samym wzmocni się na rynku pracy pozycja osób go wykonujących. Różnica w odsetku takich deklaracji dla studentów pielęgniarstwa i położnictwa wyniosła tutaj 5 pkt. proc. W przypadku ostatniego z wymienionych kierunków, opinię o poprawie perspektyw na rynku pracy podzielało 76% badanych, z kolei w przypadku studentów pielęgniarstwa było to 69%.

²² Więcej informacji można znaleźć w raporcie dostępnym na stronie www.wup.pl: A. Frąckiewicz, Stan i perspektywy zachodniopomorskiego pielęgniarstwa i położnictwa w kontekście rynku pracy w opinii aktywnych zawodowo pielęgniarek i położnych, WUP w Szczecinie, Szczecin 2021, s. 19

Wykres 22. Oceny aktualnej i przewidywanej sytuacji na rynku pracy dokonane przez zachodniopomorskich studentów kierunku pielęgniarstwo i położnictwo

Czy zgadza się Pan/i z poniższymi stwierdzeniami?

Źródło: opracowanie WUP w Szczecinie na podstawie badań własnych.

Uczestniczący w badaniu studenci pielęgniarstwa i położnictwa poproszeni także zostali o podzielenie się przewidywaniami (w perspektywie dziesięcioletniej) dotyczącymi sytuacji na rynku pracy osób pracujących w zawodach do których wykonywania się przygotowują. Zarówno w przypadku zawodu pielęgniarki, jak i położnej przewidywania studentów są optymistyczne. Większość z nich przewiduje, że w przypadku wymienionych zawodów nie będziemy mieli w ciągu najbliższych 10 lat do czynienia z brakiem pracy. Wyraźnie bardziej optymistycznie w przyszłość patrzą studenci pielęgniarstwa. Zarówno w przypadku pytania o przyszłości pielęgniarek, jak i położnych przewidywania optymistyczne sformułowało odpowiednio 69% i 65% badanych studentów pielęgniarstwa. Z kolei w przypadku studentów położnictwa było to 53% oraz 57%. Warto dodać, że zarówno badane aktywne zawodowo pielęgniarki, jak i położne lepiej oceniają bezpieczeństwo miejsc pracy dla osób pracujących w zawodzie położnej.²³

W opinii większości uczestniczących w badaniu studentów, perspektywy zatrudnieniowe w ciągu najbliższych 10 lat są zarówno dla położnych, jak i pielęgniarek co najmniej dobre.

²³ A. Frąckiewicz, Stan i perspektywy zachodniopomorskiego pielęgniarstwa i położnictwa w kontekście rynku pracy w opinii aktywnych zawodowo pielęgniarek i położnych, WUP w Szczecinie, Szczecin 2021, s. 19

VII. Podsumowanie

Od 2014 roku **wzrasta w Polsce liczba uczelni posiadających akredytację Ministerstwa Zdrowia do prowadzenia kształcenia na kierunkach pielęgniarstwo i położnictwo**. W tym samym czasie regularnie wzrastała liczba osób przyjmowanych na studia I-go stopnia na kierunku pielęgniarstwo.

Spośród kryteriów wyboru kierunku studiów wskazywanych przez uczestniczących w badaniu zachodniopomorskich studentów pielęgniarstwa i położnictwa najczęściej wybieranym było kryterium **perspektywy ułatwionego uczestnictwa w rynku pracy** (ogółem 52%), a następnie kryteria związane z samorealizacją (wykorzystanie posiadanych predyspozycji zawodowych – 43%; rozwijanie wcześniejszych zainteresowań – 41%).

Zdecydowana większość badanych zachodniopomorskich studentów pielęgniarstwa i położnictwa **ocenia pozytywnie swój wybór kierunku studiów**. W przypadku kierunku pielęgniarstwo było to 93% ocen (37% bardzo dobrych oraz 56% dobrych), a w przypadku położnictwa 85% (37% ocen bardzo dobrych oraz 48% dobrych).

Zdecydowana większość uczestniczących w badaniu zachodniopomorskich studentów zdecydowanie nie planuje lub raczej nie planuje - w perspektywie 5 lat od ukończenia studiów - **wyjazdu do pracy za granicę** (89% studentów położnictwa i 81% studentów pielęgniarstwa).

Tylko 6% badanych studentów pielęgniarstwa i 2% położnictwa nie planuje pracy w zawodzie.

Zarówno badani studenci pielęgniarstwa i położnictwa, w zdecydowanej większości planują po ukończeniu studiów podjąć działania mające na celu uzyskanie **prawa wykonywania zawodu** oraz podnoszenie kompetencji zawodowych.

Oczekiwania płacowe badanych studentów po osiągnięciu 5 letniego stażu pracy są zbliżone do poziomu wynagrodzeń deklarowanych przez badane pielęgniarki i położne, a także zatrudniających je pracodawców.

Związane z wykonywaniem zawodu pielęgniarki obcowanie z ludzkim cierpieniem stanowi dla większości uczestniczących w badaniu studentów – podobnie jak w przypadku już pracujących w zawodzie – z jednej strony źródło kosztów związanych z wykonywaniem pracy, a z drugiej źródło korzyści niematerialnych związanych z udzielaniem **pomocy drugiemu człowiekowi**.

W opinii większości uczestniczących w badaniu studentów, **perspektywy zatrudnieniowe w ciągu najbliższych 10 lat są zarówno dla położnych, jak i pielęgniarek co najmniej dobre**. Pozytywnie oceniane są także szanse związane z bezproblemowym znalezieniem pracy przez absolwentów wymienionych kierunków (53% ocen pozytywnych i 29% negatywnych).

Wyobrażenia badanych studentów o roli zawodowej przyszłych pielęgniarek i położnych, a w konsekwencji ich profile, są bardzo zbliżone do wyobrażeń uczestniczących w badaniu osób już pracujących w zawodzie. Wymienione **role zawodowe** są postrzegane jako kosztowne w odgrywaniu w wymiarze materialnym i dostarczające korzyści przede wszystkim w wymiarze niematerialnym.

VIII. Charakterystyka badania

Koncepcja badania, problematyka badawcza oraz narzędzia badawcze powstały w Wydziale Badań i Analiz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie. Konsultacje przy tworzeniu koncepcji badania, ustalaniu problematyki badawczej oraz konstruowaniu narzędzi badawczych zostały przeprowadzone ze Szczecińską Izbą Pielęgniarek i Położnych, Okręgową Izbą Pielęgniarek i Położnych w Koszalinie, a także Wydziałem Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego. Badania terenowe zostały zrealizowane przez Grupę BST sp. z o.o. w IV kwartale 2020 roku.

Tabela 3. Liczebności wywiadów z osobami studiującymi na kierunkach pielęgniarstwo i położnictwo na zachodniopomorskich uczelniach.

Kierunek studiów	Liczba respondentów	Struktura próby			
		Tryb studiów		Mężczyźni	Kobiety
		stacjonarne	niestacjonarne		
pielęgniarstwo	256	179	77	20	236
położnictwo	52	52	---	---	---
SUMA	308	231	77	20	236

Źródło: opracowanie WUP w Szczecinie.

W badaniu wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego oraz procedurę wykorzystania odmiennych technik badawczych w celu pozyskiwania tego samego typu informacji od różnych respondentów (Mixed Mode Survey Design²⁴). Informacje od badanych pozyskano przy użyciu technik CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing) oraz CAWI (Computer Assisted Web Interviewing). Przy tworzeniu struktury próby badawczej, przyjęto kwoty z uwzględnieniem zróżnicowania populacji ze względu na płeć, tryb oraz kierunek studiów.

W trakcie badań terenowych przeprowadzono 308 wywiadów ze studentami zachodniopomorskich uczelni z kierunków pielęgniarstwo i położnictwo. W próbie znalazło się 256 studentów pielęgniarstwa oraz 52 położnictwa. Respondenci rekrutowani byli z uwzględnieniem zawartych w tabeli 3 liczebności (kwot) dla każdej z wyróżnionych kategorii.

²⁴ Więcej informacji o procedurze można znaleźć w artykule Franciszka Sztabińskiego i Teresy Żmijewskiej-Jędrzejczyk dostępnym pod adresem: <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-a13b5979-95ad-4520-bb0f-ee7e76fd467c>

